

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

**PAŽYMA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS
ŽALOS KOMPENSAVIMO ĮSTATYMO NR. X-296 PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP-17-1074(2); TAIS NR. 17-6968(3))**

2017-11-30 Nr.NV-3048

Vilnius

Projekto rengėjas: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas: Projektu siūloma **tobulinti** smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo procedūras, taip pat **užtikrinti efektyvų** valstybės **regreso teisės** į smurtinį nusikaltimą padariusius asmenis **įgyvendinimą**.

Dabartinė situacija:

- smurtiniu nusikaltimu padaryta žala kompensuojama, jeigu prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą **pateiktas ne vėliau kaip per 10 metų** nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala ar patvirtinta sutartis dėl jos atlyginimo, įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių;
- smurtiniais nusikaltimais padaryta **žala kompensuojama avansu**, jeigu vyksta baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo ir asmuo yra pripažintas civiliniu ieškovu arba įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatyta, kad buvo padarytas smurtinis nusikaltimas, tačiau **nebuvo pareikštas ieškinys dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos atlyginimo ar ieškinys paliktas nenagrinėtas**;
- Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programą įgyvendina, baudžiamojo poveikio priemonę - įmoką į **Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą vykdo**, prašymų kompensuoti žalą formas tvirtina ir kt. veiksmus atlieka **Teisingumo ministerija**;
- vykdant sprendimus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą, lėšos pervedamos į asmens, nurodyto sprendime, sąskaitą banke arba išmokamos grynaisiais pinigais.

Projekto esmė: siūlomos šios nuostatos:

- prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą turi būti pateiktas **ne vėliau kaip per 5 metus** nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala ar patvirtinta sutartis dėl jos atlyginimo, įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių;
- **atsisakoma** žalos **kompensavimo avansu** tais atvejais, **kai** įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatyta, kad buvo padarytas smurtinis nusikaltimas, tačiau **nebuvo pareikštas ieškinys dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos atlyginimo ar ieškinys paliktas nenagrinėtas**;
- **kompensuojama žala**, padaryta **nepakaltinamų, ribotai pakaltinamų asmenų** ar asmenų, kuriems po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika ir dėl to jie negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti;

- **Vyriausybei suteikiama teisė įgalinti** instituciją - **Fondo vykdytoją**, kuri vykdytų visas funkcijas, susijusias su smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimu, ir administruotų Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą;

- kompensacija **nebus mažinama** iš Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų skiriamų **pašalpų ar išmokų** (pvz., laikino nedarbingumo, laidojimo pašalpos ir kt.) **suma**, nes savo esme šie mokėjimai nėra žalos atlyginimas;

- **atsisakoma** žalos atlyginimo būdo **grynais pinigais**, kadangi Teisingumo ministerija neatlieka tokio pobūdžio finansinių operacijų;

- priimtiems **sprendimams** dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo suteikiamas **vykdomojo dokumento statusas**. Šiuo siūlymu siekiama įgyvendinti 2016 m. rugsėjo 19 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VA-P-40-1-12 „Valstybės biudžeto lėšų apsauga, įstatymų nustatytais atvejais atlyginus kitų asmenų padarytą žalą“ pateiktus pasiūlymus, susijusius su efektyvesniu valstybės regresio teisės užtikrinimu.

Derinimas: Projektas buvo derintas su Finansų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, Europos teisės departamentu, Teisėjų taryba ir Generaline prokuratūra, Projektas taip pat buvo pateiktas įvertinti Lietuvos nusikaltimų aukų rėmimo asociacijai, Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“ ir Nuteistųjų konsultavimo centrui (pastabų nebuvo pateikta).

Projektas patikslintas pagal Teisės grupės pastabas.

Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, teikiama derinimo pažyma, tačiau **esminių nesutarimų** dėl likusių nesuderintų nuostatų (laikytinos tikslinamojo pobūdžio) **nėra**.

Atitiktis Vyriausybės programai: Projektas **įgyvendina** septynioliktosios Vyriausybės programos 224.13 papunktyje įtvirtintą **tikslą padidinti iš valstybės biudžeto skiriamas lėšas nusikaltimų aukoms padarytai žalai atlyginti**.

Projektas **nėra įtrauktas** į Vyriausybės pasiūlymus dėl Seimo rudens sesijos darbų programos.

Dalykinio ir teisinio vertinimo išvada

Įvertinę patikslinto Projekto atitiktį įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, **esminių pastabų ir pasiūlymų neturime**.

Siūlome Projektą **svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje**.

Teisės grupės vyriausiasis patarėjas

Rimvydas Pilibaitis

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2017-11-27 Nr. (1.1) K-995

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO ĮSTATYMO NR. X-296 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2017 m. rugpjūčio 4 d. pažymoje Nr. NV-2026 išdėstytą dalykinio ir teisinio vertinimo išvadą, patikslino Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas) ir pakartotinai jį teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento 50 punktu, Įstatymo projektas darbo tvarka suderintas su Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupe.

Įstatymo projekto tikslas – suvienodinti smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo procesą avansu ir įprastine tvarka, užtikrinti efektyvų valstybės regresio teisės į smurtinį nusikaltimą padariusius asmenis įgyvendinimą, ištaisyti teisinio reglamentavimo netikslumus bei spragas, patikslinti Įstatymo sąvokas bei įgyvendinti Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2016 m. rugsėjo 19 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VA-P-40-1-12 „Valstybės biudžeto lėšų apsauga, įstatymų nustatytais atvejais atlyginus kitų asmenų padarytą žalą“ pateiktus pasiūlymus, tokiu būdu užtikrinant teisingą nusikaltimų aukų patirtos žalos kompensavimą. Išsamesnė informacija yra pateikta pridedamame Įstatymo projekto aiškinamajame rašte.

Įstatymo projektu siekiama įgyvendinti Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82, 224.13 papunktyje įtvirtintą tikslą padidinti iš valstybės biudžeto skiriamas lėšas nusikaltimų aukoms padarytai žalai atlyginti.

Įstatymo projektu yra perkeliama ir įgyvendinama 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl žalos kompensavimo nusikaltimų aukoms. Siekiant užbaigti šio Europos Sąjungos teisės akto perkėlimo ir įgyvendinimo procedūrą, Lietuvos Respublikos Vyriausybei reikės paskirti Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos vykdytoją – valstybės instituciją, kuri įgyvendins Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programą ir atliks kitas įstatyme nustatytas funkcijas.

Įstatymo projektas buvo derintas su Finansų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, Europos teisės departamentu, Teisėjų taryba ir Generaline prokuratūra. Įstatymo projektas patikslintas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pastabas ir dalį Europos teisės departamento, Teisėjų tarybos ir Generalinės prokuratūros pastabų. Dėl Europos teisės departamento, Teisėjų tarybos ir Generalinės prokuratūros pateiktų pastabų bei pasiūlymų, į

kuriuos atsižvelgta iš dalies arba neatsižvelgta, teikiama Įstatymo projekto derinimo pažyma. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Vidaus reikalų ministerija pastabų neturėjo.

Pažymėtina, kad dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės pastabų, į kurias atsižvelgta iš dalies ar neatsižvelgta, parengta derinimo pažyma, kurioje pateikti argumentai darbo tvarka suderinti su Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupe.

Dėl Įstatymo projekto konsultuotasi su visuomene paskelbus Įstatymo projektą Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje, be to, Įstatymo projektas buvo išsiųstas Lietuvos nusikaltimų aukų rėmimo asociacijai, Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“ ir Nuteistųjų konsultavimo centrui. Pastabų ar pasiūlymų nebuvo pateikta.

Įstatymo projektą parengė Teisingumo ministerijos Teisinio atstovavimo skyriaus (vedėja Juliana Ostrouch-Brazdauskienė, tel. 266 29 65, el. p. juliana.ostrouch@tm.lt) patarėjas Virginijus Varnaitis (tel. 266 29 49, el. p. virginijus.varnaitis@tm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projektas, 9 lapai.
2. Įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 7 lapai.
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
4. Derinimo pažyma, 10 lapų.
5. Įstatymo projekto atitikties lentelė, 5 lapai.
6. Suinteresuotų institucijų raštų kopijos, 15 lapų.

Teisingumo ministrė

Milda Vainiutė

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO
ĮSTATYMO NR. X-296 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO PATEIKIMO
LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI

2017 m. d. Nr.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Pritarti Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projektui ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Seimui.
2. Įgalioti teisingumo ministrę Mildą Vainiutę, o jai negalint dalyvauti – teisingumo viceministrą Raimondą Bakšį atstovauti Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstant nurodytą įstatymo projektą Lietuvos Respublikos Seime.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras

Strateginio valdymo departamentas

[Signature]
2017-11-14

Strateginio valdymo departamentas
Dokumentų valdymo skyriaus
vyriausioji specialistė

[Signature]
Monika Rutkauskienė
2017-11-14

Teisingumo ministrė

[Signature]
Milda Vainiutė
2017-11-27

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO
ĮSTATYMO NR. X-296 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo (toliau – Įstatymas) aktuali redakcija įsigaliojo 2009 m. kovo 1 d. Kadangi po šios datos Įstatymas buvo keistas vienintelį kartą (2014 m. gruodžio 11 d. įstatymu Nr. XII-1419 pakeistas vienintelis Įstatymo 7 straipsnis), dalyje straipsnių išdėstytas reglamentavimas yra pasenęs (pvz., su kitais teisės aktais nesuderintos sąvokos, terminai ir kt.), todėl jį būtina tobulinti.

Taip pat Įstatymo projektas yra parengtas siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2016 m. rugsėjo 19 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VA-P-40-1-12 „Valstybės biudžeto lėšų apsauga, įstatymų nustatytais atvejais atlyginus kitų asmenų padarytą žalą“ pateiktus pasiūlymus, susijusius su efektyvesniu valstybės regresio teisės įgyvendinimu, t. y., siūloma specialiąją Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programą įgyvendinančios institucijos priimtiems sprendimams suteikti vykdomojo dokumento galią.

Dar viena projekto rengimą paskatinusi priežastis – Įstatymo trūkumai, paaiškėję jį taikant praktiškai bei nagrinėjant su tuo susijusius ginčus teismuose, todėl siekiant užtikrinti smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo tinkamą įgyvendinimą yra tikslinamas ginčytinų ar neaiškių nuostatų reglamentavimas.

Atsižvelgiant į išvardintas priežastis, parengtu projektu siekiama patikslinti Įstatymo sąvokas, ištaisyti kitus teisinio reglamentavimo netikslumus bei spragas, suvienodinti smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo procesą avansu ir įprastine tvarka, o taip pat užtikrinti efektyvų valstybės regresio teisės į smurtinį nusikaltimą padariusius asmenis įgyvendinimą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projektas parengtas Teisingumo ministerijos iniciatyva.

Įstatymo projektą parengė Teisingumo ministerijos Teisinio atstovavimo skyriaus (vedėja Juliana Ostrouch-Brazdauskienė, tel. 266 29 65, el. p. juliana.ostrouch@tm.lt) patarėjas Virginijus Varnaitis (tel. 266 29 49, el. p. virginijus.varnaitis@tm.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Kadangi projekte Įstatymas dėstomas nauja redakcija, tačiau kai kurių straipsnių pakeitimai yra tik techninio pobūdžio, t. y., iš esmės nekeičiant teisinio reguliavimo, šio aiškinamojo rašto 3 ir 4 punktuose bus aptartos tik esminės siūlomos naujovės.

3.1. Įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kompensavus smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, valstybė įgyja regresio (atgręžtinio reikalavimo) teisę iš už žalą atsakingo asmens, jeigu šis yra nustatytas, teismo tvarka išieškoti tokio dydžio sumas, kiek yra sumokėta nukentėjusiems asmenims.

3.2. Įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyta, kad smurtiniais nusikaltimais padaryta žala kompensuojama avansu, jeigu vyksta baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo ir asmuo yra pripažintas civiliniu ieškovu arba įsiteisėjęsiu teismo sprendimu nustatyta, kad buvo padarytas smurtinis nusikaltimas, tačiau nebuvo pareikštas ieškinys dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos atlyginimo ar ieškinys paliktas nenagrinėtas, arba nustatyta Baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies 3, 4 ar 7 punkte nurodyta aplinkybė.

3.3. Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta, jog smurtiniu nusikaltimu padaryta žala kompensuojama, jeigu prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateiktas

ne vėliau kaip per 10 metų nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala ar patvirtinta sutartis dėl jos atlyginimo, įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių.

3.4. Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad teisė į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą avansu neatsiranda, jeigu: 1) pradėtas nukentėjusio asmens baudžiamasis persekiojimas dėl smurtinio nusikaltimo padarymo; 2) nukentėjęs asmuo smurtinio nusikaltimo padarymo metu turėjo neišnykusį ar nepanaikintą teistumą už smurtinį nusikaltimą; 3) smurtinio nusikaltimo padarymo metu nukentėjusiam asmeniui buvo taikomi teismo įpareigojimai pagal Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymą; 4) asmuo piktnaudžiauja teise į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą avansu.

3.5. Įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog smurtiniu nusikaltimu padaryta žala laikoma neatlyginta, jeigu žala neatlyginta ir nekompensuota iš valstybės ar savivaldybių, Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų, užsienio valstybių kompetentingos institucijos bei atlygintos, kompensuotos ir išieškotos žalos bendra suma nesiekia nustatyto maksimalaus kompensuojamos žalos dydžio, o Įstatymo 7 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad kompensacija mažinama tik avansu kompensuotos žalos suma, jeigu teismo sprendime neatsižvelgta į šią aplinkybę.

3.6. Įstatymo 5 ir 6 straipsniuose bei 9 ir 10 straipsniuose yra detalai išdėstyta prašymų pateikimo ir sprendimų priėmimo tvarka, prašymų ir sprendimų turinys bei kitos procedūrinio pobūdžio taisyklės.

3.7. Specialiąją Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programą įgyvendina, baudžiamojo poveikio priemonę – įmoką į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą vykdo, prašymų kompensuoti žalą formas tvirtina ir kt. veiksmus atlieka Teisingumo ministerija (teisingumo ministras).

3.8. Įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad vykdant sprendimus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą, lėšos pervedamos į asmens, nurodyto sprendime, sąskaitą banke arba išmokamos grynaisiais pinigais.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

4.1. Siekiant užtikrinti efektyvesnę bei mažiau sąnaudų reikalaujantį valstybės regreso teisės įgyvendinimo mechanizmą, siūloma Fondo programos vykdytojo priimamiems sprendimams dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo suteikti vykdomojo dokumento statusą. Šis pakeitimas leis ne tik operatyviau išieškoti kompensuotas sumas iš smurtinius nusikaltimus padariusių asmenų, bet ir sumažins teismams tenkantį krūvį (iki 300 bylų pagal Teisingumo ministerijos ieškinius per metus). Pažymėtina, kad šiuo metu tokia teisinė galia yra suteikta, pvz., Vaikų išlaikymo fondo administratoriaus sprendimams.

4.2. Įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 1 punkte siūloma įtvirtinti, kad smurtiniais nusikaltimais padaryta žala kompensuojama avansu, jeigu vyksta baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo sąvoką atitinkančios veikos ir asmuo yra pripažintas civiliniu ieškovu arba įsiteisėjusiu teismo procesiniu sprendimu konstatuota, kad smurtinio nusikaltimo sąvoką atitinkančią veiką padarė nepakaltinamas, ribotai pakaltinamas asmuo ar asmuo, kuriam po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika ir dėl to jis negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti, arba nustatyta Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies 4 ar 7 punkte, 3¹ straipsnio 1 dalyje arba 3² straipsnio 2 dalyje nurodyta aplinkybė.

Lyginant su šiuo metu galiojančia Įstatymo redakcija yra atsisakyta žalos kompensavimo avansu tais atvejais, kai įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatyta, kad buvo padarytas smurtinis nusikaltimas, tačiau nebuvo pareikštas ieškinys dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos atlyginimo ar ieškinys paliktas nenagrinėtas. Teisingumo ministerijos nuomone, ši nuostata neskatina asmenų ginti savo pažeistų teisių kreipiantis dėl žalos atlyginimo teismine tvarka. Be to, pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo patvirtina, kad asmuo dėl neteisėtų veiksmų patirtas neigiamas pasekmes (turto, sveikatos sužalojimą, dvasinius išgyvenimus ir kt.) vertina kaip žalą, nes, pagal teismų praktiką, savaime vien nusikaltimo padarymas, pakenkimas asmens sveikatai ar

kitų neteisėtų veiksmų padarymas nepreziūmuoja neturtinės žalos fakto. Tuo pačiu pažymėtina, kad šios normos taikymas praktikoje dažnai būdavo sudėtingas tais atvejais, kai dėl žmogaus nužudymo daliai nukentėjusių asmenų žala būdavo priteisiama baudžiamojo proceso metu, o kiti nukentėję asmenys apskritai nepareikšdavo civilinio ieškinio, tačiau pastarieji, kompensavus pirmiesiems asmenims padarytą žalą, kreipdavosi dėl žalos kompensavimo avansu. Tokiu atveju, atsižvelgdama į apibrėžtą maksimalų kompensuojamos žalos dydį, Teisingumo ministerija iš pirmosios grupės asmenų reikalaudavo grąžinti dalį išmokėtos žalos, kas sąlygodavo jų nepasitenkinimą.

Taip pat teikiamu projektu siūloma plėsti asmenų, turinčių teisę gauti kompensaciją, ratą numatant, kad pagal šį įstatymą taip pat kompensuojama žala, padaryta nepakaltinamų, ribotai pakaltinamų asmenų ar asmenų, kuriems po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika ir dėl to jie negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti. Šiais pakeitimais bus užtikrintas tinkamas 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/80/EB dėl žalos kompensavimo nusikaltimų aukoms įgyvendinimas.

4.3. Įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte siūloma nustatyti, jog prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą turi būti pateiktas ne vėliau kaip per 5 metus nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala ar patvirtinta sutartis dėl jos atlyginimo, įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių. Šis terminas yra derinamas su Civilinio proceso kodekso 606 straipsnio 2 dalyje įtvirtintu terminu pateikti vykdomuosius raštus pagal teismo sprendimus. Taip pat patikslinta, kad praleisto termino atnaujinimo klausimą sprendžia ne Teisingumo ministerija, o teismas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Kadangi praktikoje nukentėję asmenys prašymus teikia per 1-2 metus nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, preziumuotina, kad ši nuostata neturės esminės įtakos jų teisių įgyvendinimui. Be to, pagal bendruosius teisės principus, kiekvienas asmuo privalo sąžiningai ir rūpestingai naudotis savo teisėmis, taigi, nukentėję asmenys bus skatinami operatyviau kreiptis į antstolius dėl priteistos žalos išieškojimo.

Įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 4 punkte nustatomas analogiškas 5 metų terminas (skaičiuotinas nuo smurtinio nusikaltimo sąvoką atitinkančios veikos padarymo dienos) pateikti prašymą avansu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 46 straipsnyje nustatyta, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras iš karto po asmens pripažinimo nukentėjusiuoju privalo jį informuoti apie teisę gauti kompensaciją pagal Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymą, taigi, nukentėję asmenys apie šią teisę įprastai sužino jau baudžiamojo proceso pradžioje. Palyginimui, iš visų Teisingumo ministerijoje per 2017 metus gautų prašymų avansu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą 85 procentai prašymų buvo pateikti nepraėjus 1 metams nuo galimai nusikalstamų veikų padarymo dienos, o prašymų, pateiktų suėjus 5 metų terminui, apskritai nebuvo. Manytina, kad siūlomas 5 metų terminas yra pakankamai ilgas ir protingas, todėl ši nuostata neužkirs kelio realizuoti nukentėjusio asmens teisę į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą avansu.

Papildomai pažymėtina, kad aukščiau aptarti terminai nėra naikinamieji, taigi, teisės aktu nustatyta tvarka jie galės būti atnaujinami, jeigu bus praleisti dėl svarbių priežasčių.

4.4. Pagal galiojančią Įstatymo redakciją, sąlygos, šalinančios teisę į padarytos žalos kompensavimą, yra taikytinos tik sprendžiant klausimą dėl žalos kompensavimo avansu. Teisingumo ministerijos nuomone, tokia situacija nėra teisiškai pagrįsta, todėl siūloma nustatyti identiškas sąlygas abiem kompensavimo atvejams.

Taip pat yra tikslinama sąlyga, numatanti, kad teisė į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą avansu neatsiranda, jeigu asmuo piktnaudžiauja teise į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą avansu. Ji yra sukonkretinama paliekant du galimus atvejus, kada nukentėjusiam asmeniui padaryta žala nėra kompensuojama: kai nukentėjęs asmuo pateikia melagingą informaciją ir kai įsiteisėjusiu ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo sprendimu konstatuojama, kad nukentėjęs asmuo savo veiksmais prisidėjo prie žalos atsiradimo ar jos padidėjimo. Pirmoji sąlyga kyla iš bendrųjų teisingumo, protingumo bei sąžiningumo principų,

itvirtintų Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir kituose teisės aktuose (Teisingumo ministerijos nuomone, šie principai būtų pažeidžiami, jeigu asmeniui, kuris piktnaudžiauja savo teise sąmoningai tyčia pateikdamas melagingus duomenis, valstybė kompensuotų jo patirtą žalą). Antroji sąlyga kyla iš Civilinio kodekso 6.259 ir 6.282 straipsniuose nustatyto principo, jog atsižvelgiant į nukentėjusio asmens kaltės dydį žalos atlyginimas gali būti sumažintas arba reikalavimas atlyginti žalą gali būti atmestas. Šiuo aspektu pažymėtina, jog valstybė, kompensuodama smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą, nėra atsakinga už padarytą nusikalstamą veiką, todėl šios nuostatos nėra taikytinos tiesiogiai. Valstybė turi teisę nustatyti sąlygas (apibrėžti asmenų ratą), kuriomis esant būtų išmokama kompensacija, todėl, vadovaujantis aukščiau paminėtais teisės principais, būtų neteisinga ir nesąžininga asmeniui, kuris savo elgesiu išprovokavo ar kitaip prisidėjo prie žalos atsiradimo, kompensuoti jo patirtus nuostolius ar dalį jų. Dėl šios priežasties ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui savo procesiniame sprendime (teismo nuosprendyje, nutartyje, prokuroro nutarime, kaltinamajame akte ar kt.) konstatavus, jog nukentėjęs asmuo savo veiksmais prisidėjo prie žalos atsiradimo ar jos padidėjimo, Fondo programos vykdytojo motyvuotu sprendimu būtų atsisakyta žalą kompensuoti.

Tuo pačiu siūloma atsisakyti sąlygų, susijusių su pradėtu nukentėjusio asmens baudžiamuoju persekiojimu ar teistumu dėl smurtinio nusikaltimo padarymo bei teismo įpareigojimų taikymu pagal Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymą, kadangi šios aplinkybės pagal Civilinį kodeksą neturi įtakos nustatant, ar asmuo turi teisę į žalos atlyginimą, bei vertinant žalos dydį, be to, jų nustatymas reikalauja papildomų administravimo sąnaudų, nes Teisingumo ministerija netvarko šių duomenų, todėl kiekvienu atveju privalo kreiptis į atitinkamas institucijas (Informatikos ir ryšių departamentą bei Policijos departamentą).

4.5. Įstatymo projektu siūloma aiškiau reglamentuoti sumas, kurių pagrindu būtų galima mažinti išmokamą kompensaciją. Iš Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų skiriamos pašalpos ar išmokos (pvz., laikino nedarbingumo, laidojimo pašalpos ir kt.) savo esme nėra žalos atlyginimas, todėl šių skirtingų institutų sutapatinimas nėra teisiškai pagrįstas. Dėl šios priežasties Įstatyme siūloma numatyti, jog kompensaciją būtų galima mažinti tik iš kitų šaltinių gautu žalos atlyginimu. Įgyvendinus šį siūlymą, bus išvengta tokių situacijų, kai asmeniui, kuriam smurtiniu nusikaltimu buvo sutrikdyta sveikata ir jis dėl to tapo neįgalus, kompensacija nėra išmokama, nes ji yra sumažinama nedarbingumo pašalpos, netekto darbingumo pensijos ir kitų išmokų suma, viršijančia kompensacijos sumą. Teisingumo ministerijos nuomone, šie pakeitimai užtikrins teisingos kompensacijos skyrimą nukentėjusiems asmenims.

4.6. Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, kurioje pažymima, kad įstatymuose turi būti dėstomi tik esminiai reguliuojamų visuomeninių santykių elementai, Įstatymo projekte atsisakoma nuostatų, kurios priskirtinos įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų turiniui. Projekte numatoma, kad procedūrinio ir techninio pobūdžio nuostatas (prašymų ir sprendimų turinį, prašymų nagrinėjimo, sprendimų priėmimo tvarką ir kt.) tvirtins Fondo programos vykdytojas.

4.7. Galiojančioje Įstatymo redakcijoje yra numatyta, kad Smurtinių nusikaltimų, dėl kurių padaryta žala kompensuojama, sąrašą nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija, o visais kitais atvejais nurodyta konkreti institucija – Teisingumo ministerija. Siekiant suvienodinti teisinį reguliavimą, siūloma Lietuvos Respublikos Vyriausybei suteikti teisę įgalioti instituciją – Fondo programos vykdytoją, kuri vykdytų visas funkcijas, susijusias su smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimu, ir administruotų Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą. Planuojama, kad po siūlomų pakeitimų įsigaliojimo Įstatyme numatytas funkcijas, susijusias su prašymų nagrinėjimu ir sprendimų priėmimu, ir toliau vykdytų Teisingumo ministerija.

Šiuo aspektu pažymėtina ir tai, kad Valstybės kontrolė minėtos 2016 m. rugsėjo 19 d. valstybinio audito ataskaitos Rekomendacijų įgyvendinimo plane (1.1 punktas) pasiūlė priimti sprendimus dėl Išieškojimų valstybės naudai koncepcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. 104, nuostatų įgyvendinimo regreso atveju, t. y.,

spresti dėl išieškojimų perdavimo vienam administratoriui. Teisingumo ministerijos nuomone, siekiant efektyvesnio valstybės regreso teisės įgyvendinimo, svarstytinas klausimas dėl šios funkcijos perdavimo kitai valstybės institucijai, turinčiai pakankamus žmogiškuosius ir techninius (informacines sistemas bei kt.) išteklius, pvz., Valstybinei mokesčių inspekcijai. Taigi, nusprendus tobulinti valstybės regreso teisės įgyvendinimo mechanizmą, su tuo susiję pakeitimai būtų operatyviau įgyvendinami, jeigu atsakinga institucija būtų įgaliojama Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu.

Papildomai atkreiptinas dėmesys į tai, jog V skyriuje išdėstytas teisinis reguliavimas nesikeičia, t. y., bendradarbiavimo su kitomis valstybėmis smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo srityje funkcija yra paliekama tiesiogiai Teisingumo ministerijai, kadangi tai yra susiję su Teisingumo ministerijos vykdoma funkcija užtikrinti, organizuoti bei koordinuoti tarptautinį teisinį bendradarbiavimą.

4.8. Kadangi Teisingumo ministerija (kaip ir dauguma kitų valstybės institucijų) neatlieka finansinių operacijų grynais pinigais, įstatymo projekte siūloma atsisakyti šio žalos atlyginimo būdo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Numatomos šios teigiamos teisinio reguliavimo pasekmės: asmenų, turinčių teisę į žalos kompensavimą, skaičiaus padidėjimas; efektyvesnis valstybės regreso teisės įgyvendinimas; administracinių veiksmų, atliekamų priimant sprendimus, skaičiaus sumažinimas; teismams tenkančio krūvio sumažėjimas.

Galimų neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Manytina, kad priimtas įstatymo projektas tiesioginės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Manytina, kad įstatymo projektas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant inkorporuoti siūlomus pakeitimus į teisinę sistemą galiojančių įstatymų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymų projektuose vartojamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

11. Įstatymo įgyvendinimui reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Priėmus siūlomus pakeitimus reikės priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą dėl įgaliojimų vykdyti Įstatyme numatytas funkcijas suteikimo atitinkamai institucijai – Fondo vykdytojui.

Fondo vykdytojas turės priimti teisės aktus, kuriais būtų patvirtintas Smurtinių nusikaltimų sąrašas, prašymų formos, valstybės regresio teisės įgyvendinimo tvarka ir kt.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Priėmus siūlomus pakeitimus valstybės biudžeto lėšų poreikis padidės dėl smurtinio nusikaltimo sąvoką atitinkančių nusikalstamų veikų, kurias padarė nepakaltinami ar ribotai pakaltinami asmenys, priskyrimo smurtiniams nusikaltimams. Atsižvelgiant į Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pateiktus duomenis žemiau yra pateikiama lentelė, kurioje yra apskaičiuotas maksimalus papildomų lėšų poreikis:

Smurtinio nusikaltimo rūšis	Metai	Nusikaltimų skaičius	Maksimali turtinė žala (tūkst. Eur)	Maksimali neturtinė žala (tūkst. Eur)	Bendra žalos suma (tūkst. Eur)	Vidurkis (tūkst. Eur)
Atimta žmogaus gyvybė	2014	4	15,2	9,1	24,3	28,4
	2015	5	19	11,4	30,4	
	2016	5	19	11,4	30,4	
Sunkiai sutrikdyta žmogaus sveikata	2014	4	12,2	7,6	19,8	11,5
	2015	2	6	3,8	9,8	
	2016	1	3	1,9	4,9	
Kiti smurtiniai nusikaltimai	2014	34	77,5	51,7	129,2	129,2
	2015	38	86,6	57,8	144,4	
	2016	30	68,4	45,6	114	
					Suma	169,1

Pažymėtina, kad realus papildomų lėšų poreikis turėtų būti mažesnis, nes Teisingumo ministerijoje gaunamų prašymų kiekis vidutiniškai sudaro tik apie 50% nuo padarytų nusikalstamų veikų skaičiaus, viešai skelbiamo Informatikos ir ryšių departamento, be to, praktikoje maksimali turtinė žala įprastai kompensuojama tik žmogaus gyvybės atėmimo atvejais. Atsižvelgiant į tai, preliminarai prognozuotina, kad išlikus esamoms tendencijoms aukščiau aptartiems Įstatymo pakeitimams įgyvendinti kasmet papildomai prireiks ne daugiau kaip 80 tūkst. Eur.

Taip pat pažymėtina, kad priėmus siūlomus pakeitimus dėl sprendimų dėl smurtinių nusikaltimų padarytos žalos kompensavimo prilyginamo vykdomiesiems dokumentams netiesiogiai bus sutaupyta teismų patiriamų materialinių sąnaudų, kadangi sumažės juose nagrinėjamų bylų (iki 300 bylų per metus) pagal Teisingumo ministerijos ieškinius dėl valstybės regresio teisės įgyvendinimo.

Kiti Įstatymo pakeitimai reikšmingos įtakos lėšų poreikiui neturės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Specialistų vertinimų ir išvadų Įstatymo projekto rengimo metu nebuvo gauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia šioms projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „smurtinis nusikaltimas“, „Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondas“, „žalos kompensavimas“, „nukentėjusysis“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.
Nėra.

Teisingumo ministrė

Milda Vainiutė

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO ĮSTATYMO
NR. X-296 PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

**1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos
kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija**

Pakeisti Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymą Nr. X-296 ir jį išdėstyti taip:

**„LIETUVOS RESPUBLIKOS
SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO
ĮSTATYMAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo paskirtis – ginti nuo smurtinių nusikaltimų nukentėjusių asmenų teises ir teisėtus interesus.

2. Šis įstatymas nustato smurtiniais nusikaltimais padarytos turtinės ir (ar) neturtinės žalos kompensavimą ir smurtiniais nusikaltimais padarytos turtinės ir (ar) neturtinės žalos kompensavimą avansu, Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos įgyvendinimą, valstybės reikalavimo teisių įgyvendinimą ir bendradarbiavimą su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis narėmis kompensuojant smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą. Šis įstatymas nereglamentuoja smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos atlyginimo iš nusikaltimą padariusių asmenų ar už jų veikas atsakingų asmenų.

3. Šiuo įstatymu taip pat siekiama užtikrinti Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, įgyvendinimą.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos vykdytojas** (toliau – Fondo programos vykdytojas) – Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija, įgyvendinanti Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programą ir atliekanti kitas šiame įstatyme nustatytas funkcijas.

2. **Nuo smurtinio nusikaltimo mirusio asmens išlaikytinis** (toliau – išlaikytinis) – asmens, kuriam smurtiniu nusikaltimu buvo atimta gyvybė, mirties dieną išlaikomas arba tą dieną turėjęs teisę gauti iš jo išlaikymą asmuo.

3. **Nuo smurtinio nusikaltimo nukentėjęs asmuo** (toliau – nukentėjęs asmuo) – Lietuvos Respublikos pilietis, kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietis ar jo šeimos narys, kitas Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje teisėtai nuolat gyvenantis asmuo ar Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nurodytais atvejais – kitas asmuo, kuriems padarytas smurtinis nusikaltimas, arba tokio asmens, kurio gyvybė buvo atimta smurtiniu nusikaltimu, sutuoktinis, partneris, vaikas, įvaikis, tėvas, motina, įtėvis, įmotė, išlaikytinis, jeigu jie atitinka šioje dalyje išvardytus kriterijus.

4. **Smurtinis nusikaltimas** – Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nurodyto nusikaltimo sudėties požymių turinti veika, kuria buvo tyčia atimta žmogaus gyvybė arba sunkiai ar nesunkiai sutrikdyta jo sveikata, arba apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo žmogaus

laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ar neliečiamumui sudėties požymių turinti veika. Smurtinių nusikaltimų sąrašą tvirtina Fondo programos vykdytojas.

5. **Smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimas** – smurtiniu nusikaltimu padarytos turtinės ir (ar) neturtinės žalos kompensavimas iš Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos, kai yra priimtas apkaltinamasis teismo nuosprendis ir smurtinį nusikaltimą padaręs asmuo ar už jo veiką atsakingas asmuo neatlygina teismo sprendimu priteistos žalos.

6. **Smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimas avansu** – smurtiniu nusikaltimu padarytos turtinės ir (ar) neturtinės žalos kompensavimas iš Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos, kai nėra priimtas apkaltinamasis teismo nuosprendis.

7. **Už žalą atsakingas asmuo** – smurtinį nusikaltimą padaręs asmuo arba smurtinio nusikaltimo padarymu įtariamas ar kaltinamas asmuo, arba asmuo, kuris pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą yra atsakingas už žalą padariusio asmens veiksmus.

8. Sąvokos „turtinė žala“ ir „neturtinė žala“ šiame įstatyme suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Civiliniame kodekse.

II SKYRIUS

SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMAS

3 straipsnis. Asmenys, turintys teisę į smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimą

1. Teisę į smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimą pagal šį įstatymą turi nukentėjęs asmuo, kuriam teismas priteisė smurtiniu nusikaltimu padarytą turtinę ir (ar) neturtinę žalą. Pagal šį įstatymą taip pat kompensuojamos nukentėjusio asmens patirtos bylinėjimosi (proceso) išlaidos, kurias priteisė teismas, ir vykdymo išlaidos.

2. Jeigu šio straipsnio 1 dalyje nurodytas asmuo, pateikęs prašymą kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, miršta, teisę į kompensaciją paveldima Civilinio kodekso nustatyta tvarka. Teisę kreiptis dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo pagal šį įstatymą nepaveldima.

4 straipsnis. Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo sąlygos

1. Smurtiniais nusikaltimais padaryta žala šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims kompensuojama, jeigu yra visos šios sąlygos:

- 1) smurtinis nusikaltimas padarytas Lietuvos Respublikos teritorijoje arba laive ar orlaivyje su Lietuvos valstybės vėliava ar skiriamaisiais ženklais;
- 2) teismo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala neatlyginta;
- 3) prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateiktas ne vėliau kaip per 5 metus nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala, įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių. Praleisto termino atnaujinimo klausimą sprendžia teismas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

2. Teismo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala laikoma neatlyginta, jeigu yra visos šios sąlygos:

- 1) žalos savanoriškai neatlygino už žalą atsakingas asmuo;
- 2) antstolis neturėjo objektyvių galimybių išieškoti priteistą žalos atlyginimą;
- 3) už žalą atsakingo asmens atlygintos, iš už žalą atsakingo asmens išieškotos žalos, iš valstybės ar savivaldybių biudžetų, užsienio valstybių kompetentingos institucijos ar kitų asmenų kompensuotos žalos bendra suma nesiekia šio įstatymo 7 straipsnyje nustatyto maksimalaus kompensuojamos žalos dydžio.

3. Smurtiniais nusikaltimais padaryta žala nekompensuojama, jeigu:

- 1) nukentėjęs asmuo prašyme kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateikė melagingą informaciją apie šio straipsnio 1 dalyje nurodytas sąlygas;
- 2) įsiteisėjusiu teismo sprendimu konstatuota, kad nukentėjęs asmuo savo veiksmais prisidėjo prie žalos atsiradimo ar jos padidėjimo.

5 straipsnis. Prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą

1. Prašymo kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą formą tvirtina Fondo programos vykdytojas.

2. Kartu su prašymu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą asmuo turi pateikti šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytas sąlygas patvirtinančius dokumentus. Pateikiamų dokumentų sąrašą tvirtina Fondo programos vykdytojas.

6 straipsnis. Prašymų kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą nagrinėjimas

1. Prašymai kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą nagrinėjami ir sprendimai dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo priimami Fondo programos vykdytojo nustatyta tvarka.

2. Fondo programos vykdytojas turi teisę neatlygintinai gauti iš teismo, teisėsaugos institucijų, valstybės ir savivaldybių institucijų ar kitų asmenų sprendimams dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo priimti reikalingą informaciją ir dokumentus.

3. Motyvuotas sprendimas dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo priimamas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo prašymo kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą ir visų šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje nurodytų dokumentų gavimo dienos.

4. Sprendimas dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo išsiunčiamas nukentėjusiam asmeniui, pateikusiai prašymą kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, ar jo atstovui. Sprendimo dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo nuorašas taip pat išsiunčiamas asmeniui, iš kurio teismas priteisė smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, informuojant, kad valstybė įgijo regreso teisę į išmokėtą sumą, ir antstoliui, jeigu šis vykdo teismo sprendimą, kuriuo buvo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala.

5. Sprendimai dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo gali būti skundžiami Vilniaus apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

7 straipsnis. Kompensacijos dydis

1. Pagal šį įstatymą kompensuojama teismo nustatyto dydžio turtinė ir (ar) neturtinė žala, nevirsijanti šiame straipsnyje nustatytų dydžių. Į šio straipsnio 2 dalyje nustatytą dydį įskaičiuojamos teismo priteistos bylinėjimosi (proceso) išlaidos. Vykdomo išlaidos į šiame straipsnyje nustatytus dydžius neįskaičiuojamos.

2. Šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims kompensuojamos turtinės žalos dydis negali viršyti:

1) 100 bazinių socialinių išmokų (toliau – BSI), jeigu smurtiniu nusikaltimu atimta žmogaus gyvybė;

2) 80 BSI, jeigu smurtiniu nusikaltimu sunkiai sutrikdyta žmogaus sveikata arba kitu, nei nurodyta šios dalies 1 punkte, smurtiniu nusikaltimu padaryta žala nepilnamečiui;

3) 60 BSI, jeigu padarytas kitas, nei nurodyta šios dalies 1 ir 2 punktuose, smurtinis nusikaltimas.

3. Šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims kompensuojamos neturtinės žalos dydis negali viršyti:

1) 120 BSI, jeigu smurtiniu nusikaltimu atimta žmogaus gyvybė;

2) 100 BSI, jeigu smurtiniu nusikaltimu sunkiai sutrikdyta žmogaus sveikata arba kitu, nei nurodyta šios dalies 1 punkte, smurtiniu nusikaltimu padaryta žala nepilnamečiui;

3) 80 BSI, jeigu padarytas kitas, nei nurodyta šios dalies 1 ir 2 punktuose, smurtinis nusikaltimas.

4. Jeigu smurtiniu nusikaltimu buvo atimta žmogaus gyvybė ir teismas priteisė šiuo nusikaltimu padarytą turtinę ir (ar) neturtinę žalą, ir bendra žalos suma viršija šio straipsnio 2 dalies 1 punkte ir (ar) šio straipsnio 3 dalies 1 punkte nurodytą sumą, kiekvienam asmeniui išmokama kompensacijos dalis, proporcinga jam priteistai žalos sumai.

5. Jeigu nukentėjusiam asmeniui žala padaryta keliais smurtiniais nusikaltimais, kurie sudaro idealiąją nusikaltimų sutaptį, žala kompensuojama neviršijant šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytų dydžių dėl sunkiausio iš šių nusikaltimų.

6. Kompensacija mažinama pagal šį įstatymą avansu kompensuotos, už žalą atsakingo asmens atlygintos ar iš jo išieškotos, iš valstybės ar savivaldybių biudžetų, užsienio valstybių kompetentingos institucijos ar kitų asmenų kompensuotos žalos suma.

III SKYRIUS

SMURTINIAIS NUSIKALTIM AIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENS AVIMAS AVANSU

8 straipsnis. Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu sąlygos

1. Teisę į smurtiniais nusikaltimais padarytos turtinės ir (ar) neturtinės žalos kompensavimą avansu pagal šį įstatymą turi nukentėjęs asmuo, išskyrus šio straipsnio 4 dalyje nurodytus atvejus.

2. Žala šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims kompensuojama avansu, jeigu yra visos šios sąlygos:

1) vyksta baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo ir asmuo yra pripažintas civiliniu ieškovu arba įsiteisėjusiu teismo sprendimu konstatuota, kad smurtinį nusikaltimą padarė nepakaltinamas, ribotai pakaltinamas asmuo ar asmuo, kuriam po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika ir dėl to jis negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti, arba nustatyta Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies 4 ar 7 punkte, 3¹ straipsnio 1 dalyje arba 3² straipsnio 2 dalyje nurodyta aplinkybė;

2) smurtinis nusikaltimas padarytas Lietuvos Respublikos teritorijoje arba laive ar orlaivyje su Lietuvos valstybės vėliava ar skiriamaisiais ženklais;

3) už žalą atsakingo asmens atlygintos, iš už žalą atsakingo asmens išieškotos, iš valstybės ar savivaldybių biudžetų, užsienio valstybių kompetentingos institucijos ar kitų asmenų kompensuotos žalos bendra suma nesiekia šio įstatymo 11 straipsnyje nustatyto maksimalaus kompensuojamos žalos dydžio;

4) prašymas avansu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateiktas ne vėliau kaip per 5 metus nuo smurtinio nusikaltimo padarymo dienos, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių. Praleisto termino atnaujinimo klausimą sprendžia teismas Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

3. Jeigu smurtiniu nusikaltimu buvo atimta žmogaus gyvybė ir bent vienas iš nuo to nusikaltimo nukentėjusių asmenų įgijo teisę į smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimą pagal šio įstatymo II skyriuje nustatytas sąlygas, kiti nuo tos pačios veikos nukentėję asmenys netenka teisės į smurtiniu nusikaltimu padarytos turtinės ir (ar) neturtinės žalos kompensavimą avansu. Šiems asmenims žala gali būti kompensuojama šio įstatymo II skyriuje nustatytomis sąlygomis.

4. Žala avansu nekompensuojama, jeigu:

1) nukentėjęs asmuo prašyme avansu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateikė melagingą informaciją apie šio straipsnio 2 dalyje nurodytas sąlygas;

2) įsiteisėjusiu ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo sprendimu konstatuota, kad nukentėjęs asmuo savo veiksmais prisidėjo prie žalos atsiradimo ar jos padidėjimo.

9 straipsnis. Prašymas avansu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą

1. Prašymo avansu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą formą tvirtina Fondo programos vykdytojas.

2. Kartu su prašymu avansu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą asmuo turi pateikti šio įstatymo 8 straipsnyje nurodytas sąlygas patvirtinančius dokumentus. Pateikiamų dokumentų sąrašą tvirtina Fondo programos vykdytojas.

10 straipsnis. Prašymų avansu kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą nagrinėjimas

1. Prašymai avansu kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą nagrinėjami ir sprendimai dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu priimami Fondo programos vykdytojo nustatyta tvarka.

2. Fondo programos vykdytojas turi teisę neatlygintinai gauti iš teismo, teisėsaugos institucijų, valstybės ir savivaldybių institucijų ar kitų asmenų sprendimams dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu priimti reikalingą informaciją ir dokumentus.

3. Motyvuotas sprendimas dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo avansu priimamas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo prašymo avansu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą ir visų šio įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje nurodytų dokumentų gavimo dienos.

4. Sprendimas dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo avansu išsiunčiamas nukentėjusiam asmeniui, pateikusiai prašymą avansu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, ar jo atstovui. Taip pat sprendimo dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo avansu nuorašas išsiunčiamas ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui, kurio žinioje yra byla. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas, kuriam buvo išsiųstas sprendimo dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo avansu nuorašas, privalo pagal kompetenciją informuoti Fondo programos vykdytoją apie nusikalstamos veikos kvalifikavimo pakeitimą, ikiteisminio tyrimo nutraukimą, baudžiamosios bylos perdavimą teismui ar įsiteisėjusio teismo nuosprendžio (nutarties) priėmimą ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo tam tikro procesinio sprendimo priėmimo.

5. Sprendimai dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu gali būti skundžiami Vilniaus apygardos administraciniam teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

11 straipsnis. Avansu mokamos kompensacijos dydis

1. Avansu kompensuojama tik ši turtinė žala:

- 1) su sveikatos grąžinimu susijusios būtinos išlaidos;
- 2) negautos pajamos, kurias nukentėjęs asmuo būtų gavęs, jeigu jo sveikata nebūtų sutrikdyta;
- 3) 12 BSI neviršijančios laidojimo išlaidos, jeigu smurtiniu nusikaltimu buvo atimta žmogaus gyvybė. Šios išlaidos mažinamos gautos laidojimo pašalpos dydžiu;
- 4) negautos pajamos, kurias gavo ar turėjo teisę gauti asmens, kurio gyvybė buvo atimta smurtiniu nusikaltimu, sutuoktinis, partneris, vaikas, įvaikis, tėvas, motina, tėvis, įmotė, išlaikytinis mirusiajam esant gyvam.

2. Avansu dėl turtinės žalos padarymo mokama kompensacija negali viršyti pusės šio įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje nustatytų dydžių ir civilinio ieškinio dydžio. Kompensuojamos turtinės žalos dydis nustatomas pagal turtinės žalos dydį pagrindžiančius dokumentus.

3. Avansu dėl neturtinės žalos padarymo mokama kompensacija sudaro pusę šio įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje nustatytų dydžių, tačiau negali viršyti civilinio ieškinio dydžio.

4. Jeigu smurtiniu nusikaltimu buvo atimta žmogaus gyvybė ir teisę į tuo nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą avansu turi daugiau negu vienas nukentėjęs asmuo, kompensacija dėl neturtinės žalos padarymo dalijama lygiomis dalimis visiems asmenims, turintiems teisę į žalos kompensavimą avansu.

5. Avansu mokama kompensacija mažinama už žalą atsakingo asmens atlygintos ar iš jo išieškotos, iš valstybės ar savivaldybių biudžetų, užsienio valstybių kompetentingos institucijos ar kitų asmenų kompensuotos žalos suma.

IV SKYRIUS

NUKENTĖJUSIŲ NUO NUSIKALTIMŲ ASMENŲ FONDO PROGRAMA

12 straipsnis. Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programa ir jos lėšos

1. Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos (toliau – programa) tikslas – užtikrinti smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimą pagal šį įstatymą.
2. Programos lėšas sudaro:
  - 1) teismo paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės – įmokos į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą;
  - 2) pagal šį įstatymą išieškotos lėšos;
  - 3) valstybės biudžeto asignavimai;
  - 4) kitos teisėtai gautos lėšos.
3. Metams pasibaigus, nepanaudotos programos lėšos, išskyrus nurodytas šio straipsnio 2 dalies 3 punkte, naudojamos kitais metais vadovaujantis šiuo įstatymu.

13 straipsnis. Kompensuojamos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos mokėjimas

1. Pagal šį įstatymą priimtus sprendimus dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo ir sprendimus dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu vykdo Fondo programos vykdytojas iš programos lėšų.
2. Pagal šį įstatymą priimti sprendimai dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo ir sprendimai dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu įvykdomi ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo sprendimo priėmimo dienos.
3. Vykdamas sprendimus dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo ir sprendimus dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu, kompensacija perduodama į nukentėjusio asmens ar jo atstovo mokėjimo sąskaitą.
4. Sprendime dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo ar sprendime dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu nurodyto dydžio žala laikoma atlyginta nuo jos išmokėjimo nukentėjusiam asmeniui ar jo atstovui. Žalos kompensavimas pagal šį įstatymą neatleidžia už žalą atsakingo asmens nuo pareigos atlyginti likusią smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą.

14 straipsnis. Valstybės reikalavimo teisės

1. Pagal šį įstatymą kompensavus smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, valstybė, atstovaujama Fondo programos vykdytojo, įgyja regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisę iš už žalą atsakingo asmens, jeigu šis nustatytas, išreikalauti tokio dydžio sumas, kokios sumokėtos šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje ir 8 straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims.
2. Valstybė, atstovaujama Fondo programos vykdytojo, turi teisę iš asmenų, kuriems pagal šį įstatymą kompensuota smurtiniais nusikaltimais padaryta žala arba avansu kompensuota smurtiniais nusikaltimais padaryta žala, išreikalauti jiems sumokėtas kompensacijas, jeigu paaiškėja, kad asmuo neturėjo teisės į žalos kompensavimą arba žala buvo padaryta ne smurtiniu nusikaltimu.
3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytais atvejais valstybės reikalavimo teisės įgyvendinamos Fondo programos vykdytojo tvirtinama tvarka. Fondo programos vykdytojo sprendimas dėl valstybės reikalavimo teisių įgyvendinimo kartu yra ir vykdomasis dokumentas, vykdomas Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Fondo programos vykdytojas taip pat turi teisę įgyvendinti valstybės reikalavimo teises teismo tvarka.
4. Šio straipsnio 3 dalyje nurodyti sprendimai gali būti skundžiami Vilniaus apygardos administraciniam teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

15 straipsnis. Baudžiamojo poveikio priemonės – įmokos į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą vykdymas

1. Teismas įsiteisėjusių sprendimų paskirti baudžiamojo poveikio priemonę – įmoką į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą – nuorašus išsiunčia Fondo programos vykdytojui.

2. Fondo programos vykdytojas yra baudžiamojo poveikio priemonę – įmoka į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą – vykdanči institucija. Jeigu kaltininkas teismo nustatytu laiku nesumokėjo visos įmokos, ši institucija kreipiasi į pirmosios instancijos teismą, kurio žinioje yra byla, su prašymu išduoti vykdomąjį raštą ir pateikia jį vykdyti antstoliui. Baudžiamojo kodekso 74 straipsnio 2 dalyje nustatytais atvejais Fondo programos vykdytojas, gavęs iš antstolio, vykdančio įmokos į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą išieškojimą, informaciją apie asmens vengimą įvykdyti jam paskirtą baudžiamojo poveikio priemonę, kreipiasi į ikiteisminio tyrimo įstaigą su prašymu pradėti baudžiamąjį procesą pagal Baudžiamojo kodekso 243 straipsnį.

16 straipsnis. Visuomenės informavimas apie smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimą

Informaciją apie smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo sąlygas ir tvarką Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka skelbia Fondo programos vykdytojas savo interneto svetainėje.

V SKYRIUS

BENDRADARBIAVIMAS SU KITOMIS EUROPOS SAJUNGOS VALSTYBĖMIS NARĖMIS KOMPENSUOJANT SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTĄ ŽALĄ

17 straipsnis. Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos, bendradarbiaujančios su kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingomis institucijomis

1. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija bendradarbiauja su Europos Komisija ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingomis institucijomis siekdama užtikrinti Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, tinkamą įgyvendinimą.

2. Teisingumo ministerija yra įgaliota siųsti kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingoms institucijoms Lietuvos Respublikos piliečių, taip pat kitų Lietuvos Respublikoje teisėtai nuolat gyvenančių asmenų prašymus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais, padarytais kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, padarytą žalą.

3. Teisingumo ministerija yra įgaliota spręsti dėl kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse teisėtai nuolat gyvenančių asmenų prašymų kompensuoti smurtiniais nusikaltimais, padarytais Lietuvos Respublikos teritorijoje, padarytą žalą.

18 straipsnis. Bendradarbiavimas kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais Lietuvos Respublikos teritorijoje, padarytą žalą

1. Šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje ir 8 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys turi teisę Teisingumo ministerijai pateikti prašymus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą, prašymus avansu kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą ir kitus šiame įstatyme nurodytus dokumentus kitos Europos Sąjungos valstybės narės, kurioje jie teisėtai nuolat gyvena, kompetentingai institucijai arba tiesiogiai Teisingumo ministerijai.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti dokumentai turi būti išversti į lietuvių kalbą arba kitą kalbą, kurią Lietuvos Respublika Europos Komisijai yra nurodžiusi kaip jai priimtina kalbą. Šie dokumentai neturi būti legalizuoti ar patvirtinti pažyma (*Apostille*).

3. Teisingumo ministerija, iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės kompetentingos institucijos gavusi prašymą kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, privalo ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos šiai institucijai ir prašymą pateikusiam asmeniui pateikti šiuos duomenis:

- 1) nurodyti asmenį ar administracijos padalinį, atsakingą už prašymo nagrinėjimą;
- 2) prašymo gavimo patvirtinimą;
- 3) jei įmanoma, nurodyti, per kiek laiko bus priimtas sprendimas dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo;

4) nurodyti pateikti dokumentus ar informaciją, kurių reikia prašymui nagrinėti, jei pateikti ne visi reikalingi dokumentai.

4. Sprendimas dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo asmeniui, kuris teisėtai nuolat gyvena kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo jo priėmimo, siunčiamas pagal Europos Komisijos nustatytas formas prašymą kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateikusiam asmeniui ir kitos Europos Sąjungos valstybės narės kompetentingai institucijai.

19 straipsnis. Bendradarbiavimas kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, padarytą žalą

1. Asmuo, kuris teisėtai nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje ir kuriam žala buvo padaryta smurtiniu nusikaltimu, padarytu kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, turi teisę pateikti prašymą kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą tiesiogiai tos Europos Sąjungos valstybės narės kompetentingai institucijai arba per siunčiančią instituciją – Teisingumo ministeriją.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti dokumentai turi būti išversti į kitos Europos Sąjungos valstybės narės oficialią kalbą arba vieną iš jos oficialių kalbų, kuri atitinka vieną iš Europos Sąjungos institucijų kalbų, ar kitą kalbą, kurią ta Europos Sąjungos valstybė narė yra nurodžiusi Europos Komisijai kaip jai priimtina kalbą.

3. Teisingumo ministerija Lietuvos Respublikos piliečių, taip pat kitų Lietuvos Respublikoje teisėtai nuolat gyvenančių asmenų prašymu suteikia jiems informaciją apie kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingų institucijų nustatytas smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo sąlygas ir tvarką.

4. Teisingumo ministerija Lietuvos Respublikos piliečių, taip pat kitų Lietuvos Respublikoje teisėtai nuolat gyvenančių asmenų prašymu teikia jiems teisinę pagalbą pateikdama kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingoms institucijoms prašymus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą ir kitus reikalingus dokumentus. Teisingumo ministerija šių dokumentų pagrįstumo nevertina.

5. Teisingumo ministerija privalo ne vėliau kaip per 5 darbo dienas persiųsti kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingoms institucijoms prašymus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą ir kitus reikalingus dokumentus. Šie prašymai siunčiami pagal Europos Komisijos nustatytas formas.

6. Teisingumo ministerija padeda pateikti kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingoms institucijoms reikalingą papildomą informaciją ir šio straipsnio 1 dalyje nurodyto asmens prašymu tiesiogiai ją persiunčia kartu su siunčiamų dokumentų sąrašu ne vėliau kaip per 5 darbo dienas.

7. Teisingumo ministerija šiame straipsnyje nurodytus veiksmus atlieka nemokamai.

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20 straipsnis. Įstatymo taikymas

Pagal šį įstatymą kompensuojama tik dėl po 2005 m. liepos 1 d. padarytų smurtinių nusikaltimų atsiradusi žala.

21 straipsnis. Pasiūlymas Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos Vyriausybė kiekvienų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte numato asignavimus, skirtus smurtiniais nusikaltimais padarytai žalai kompensuoti.

Lietuvos Respublikos
smurtiniais nusikaltimais padarytos
žalos kompensavimo įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl žalos kompensavimo nusikaltimų aukoms (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 19 skyrius, 7 tomas, p. 65).“

2 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas, taikymas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 4 dalį, įsigalioja 2019 m. liepos 1 d.
2. Šio įstatymo nuostatos taikomos kompensuojant žalą, atsiradusią dėl po šio įstatymo įsigaliojimo padarytų smurtinių nusikaltimų.
3. Prašymai dėl iki šio įstatymo įsigaliojimo padarytais smurtiniais nusikaltimais atsiradusios žalos kompensavimo nagrinėjami ir sprendimai dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo priimami pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo nustatytą tvarką.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir (ar) jos įgaliota institucija iki 2019 m. balandžio 1 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teisinio atsakymavimo skyriaus vedėja

Julijana Strimaitė-Brazdaitienė

Strateginio valdymo departamentas,
Dokumentų valdymo skyriaus
vyriausioji specialistė

Monika Rutkauskienė
2017-11-24

Teisingumo ministrė

Milda Vainiūtė
2017-11-23

**TARYBOS DIREKTYVOS 2004/80/EB IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO ĮSTATYMO NR. X-296 PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO ATITIKTIES LENTELĖ**

2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl žalos kompensavimo nusikaltimų aukoms	Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas	Direktyvos straipsnio perkėlimo lygis
<p>1 straipsnis. Teisė pateikti pareiškimą gyvenamosios vietos valstybėje narėje</p> <p>Valstybės narės užtikrina, kad tuomet, kai smurtinis tyčinis nusikaltimas buvo įvykdytas kitoje valstybėje narėje nei gyvena kompensacijos pareiškėjas, pareiškėjas turi teisę pateikti pareiškimą pastarosios valstybės narės institucijai ar bet kuriai kitai įstaigai.</p>	<p>1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija</p> <p>18 straipsnis. Bendradarbiavimas kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais Lietuvos Respublikos teritorijoje, padarytą žalą</p> <p>1. Šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje ir 8 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys turi teisę Teisingumo ministerijai pateikti prašymus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą, prašymus avansu kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą ir kitus šiame įstatyme nurodytus dokumentus kitos Europos Sąjungos valstybės narės, kurioje jie teisėtai nuolat gyvena, kompetentingai institucijai arba tiesiogiai Teisingumo ministerijai.</p>	Visiškas
<p>2 straipsnis. Atsakomybė už kompensacijos išmokėjimą</p> <p>Kompensaciją išmoka valstybės narės, kurios teritorijoje įvykdytas nusikaltimas, atsakinga institucija.</p>	<p>1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija</p> <p>13 straipsnis. Kompensuojamos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos mokėjimas</p> <p>1. Pagal šį įstatymą priimtus sprendimus dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo ir sprendimus dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu vykdo Fondo programos vykdytojas iš programos lėšų.</p>	Visiškas

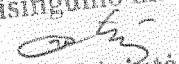
<p>3 straipsnis. Atsakingos institucijos ir administracinė procedūra</p> <p>1. Valstybės narės įsteigia arba paskiria vieną ar keletą institucijų ar bet kokių kitų įstaigų (toliau – padedančioji institucija ar institucijos) atsakingoms už 1 straipsnio taikymą.</p>	<p>1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija</p> <p>1. 17 straipsnis. Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos, bendradarbiaujančios su kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingomis institucijomis</p> <p>2. Teisingumo ministerija yra įgaliota siųsti kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingoms institucijoms Lietuvos Respublikos piliečių, taip pat kitų Lietuvos Respublikoje teisėtai nuolat gyvenančių asmenų prašymus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais, padarytais kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, padarytą žalą.</p>	Visiškas
<p>3 straipsnis. Atsakingos institucijos ir administracinė procedūra</p> <p>2. Valstybės įsteigia arba paskiria vieną ar keletą institucijų ar bet kokių kitų įstaigų, atsakingomis už sprendimų dėl kompensacijos pareiškimų priėmimą (toliau – sprendžiančioji institucija ar institucijos).</p>	<p>1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija</p> <p>2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos</p> <p>1. Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos vykdytojas (toliau – Fondo programos vykdytojas) – Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija, įgyvendinanti Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programą ir atliekanti kitas šiame įstatyme nustatytas funkcijas.</p> <p>6 straipsnis. Prašymų kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą nagrinėjimas</p> <p>1. Prašymai kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą nagrinėjami ir sprendimai dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo priimami Fondo programos vykdytojo nustatyta tvarka.</p> <p>10 straipsnis. Prašymų avansu kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą nagrinėjimas</p> <p>1. Prašymai avansu kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą nagrinėjami ir sprendimai dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu</p>	Visiškas

	priimami Fondo programos vykdytojo nustatyta tvarka.	
4 straipsnis. Informacija potencialiems pareiškėjams Valstybės narės, bet kokiomis jų nuomone tinkamomis priemonėmis, užtikrina, kad potencialūs kompensacijos pareiškėjai galėtų gauti svarbiausią informaciją apie galimybes prašyti kompensacijos.	1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija 16 straipsnis. Visuomenės informavimas apie smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimą Informaciją apie smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo sąlygas ir tvarką Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka skelbia Fondo programos vykdytojas savo interneto svetainėje.	Visiškas
5 straipsnis. Pagalba pareiškėjui 1. Padedančioji institucija suteikia pareiškėjui 4 straipsnyje nurodytą informaciją ir reikiamas pareiškimo formas pagal vadovą, parengtą pagal 13 straipsnio 2 dalį. 2. Padedančioji institucija pareiškėjo prašymu pateikia jam ar jai bendrąsias gaires ir informaciją apie tai, kaip pareiškimas turėtų būti pildomas ir kokios pagalbinės dokumentacijos gali reikėti. 3. Padedančioji institucija pareiškimo nevertina.	1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija 19 straipsnis. Bendradarbiavimas kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, padarytą žalą 3. Teisingumo ministerija Lietuvos Respublikos piliečių, taip pat kitų Lietuvos Respublikoje teisėtai nuolat gyvenančių asmenų prašymu suteikia jiems informaciją apie kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingų institucijų nustatytas smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo sąlygas ir tvarką. 4. Teisingumo ministerija Lietuvos Respublikos piliečių, taip pat kitų Lietuvos Respublikoje teisėtai nuolat gyvenančių asmenų prašymu teikia jiems teisinę pagalbą pateikdama kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingoms institucijoms prašymus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą ir kitus reikalingus dokumentus. Teisingumo ministerija šių dokumentų pagrįstumo nevertina.	Visiškas
6 straipsnis. Pareiškimų perdavimas 1. Padedančioji institucija nedelsdama perduoda pareiškimą ir bet kokią pagalbinę dokumentaciją sprendžiančiajai	1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija	Visiškas

institucijai.	19 straipsnis. Bendradarbiavimas kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, padarytą žalą Teisingumo ministerija privalo ne vėliau kaip per 5 darbo dienas persiųsti kitų Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingoms institucijoms prašymus kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą ir kitus reikalingus dokumentus. Šie prašymai siunčiami pagal Europos Komisijos nustatytas formas.	
7 straipsnis. Pareiškimų priėmimas Gavusi pagal 6 straipsnį perduotą pareiškimą, sprendžiančioji institucija nedelsdama nusiunčia padedančiajai institucijai ir pareiškėjui tokią informaciją: a) nurodo kontaktinį asmenį ir departamentą, atsakingą už klausimo nagrinėjimą; b) patvirtinimą dėl pareiškimo gavimo; c) jei įmanoma, apytiksliai nurodo laiką, per kurį bus priimtas sprendimas dėl pareiškimo.	1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija 18 straipsnis. Bendradarbiavimas kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais Lietuvos Respublikos teritorijoje, padarytą žalą 3. Teisingumo ministerija, iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės kompetentingos institucijos gavusi prašymą kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, privalo ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos šiai institucijai ir prašymą pateikusiam asmeniui pateikti šiuos duomenis: 1) nurodyti asmenį ar administracijos padalinį, atsakingą už prašymo nagrinėjimą; 2) prašymo gavimo patvirtinimą; 3) jei įmanoma, nurodyti, per kiek laiko bus priimtas sprendimas dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo; 4) nurodyti pateikti dokumentus ar informaciją, kurių reikia prašymui nagrinėti, jei pateikti ne visi reikalingi dokumentai.	Visiškas
10 straipsnis. Sprendimo perdavimas Po to, kai bus priimtas sprendimas, sprendžiančioji institucija siunčia sprendimą dėl pareiškimo kompensacijai gauti standartine forma, nurodyta 14 straipsnyje, pareiškėjui ir padedančiajai institucijai nedelsdama, laikydamasi	1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija 18 straipsnis. Bendradarbiavimas kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais Lietuvos	Visiškas

nacionalinių teisės aktų.	Respublikos teritorijoje, padarytą žalą 4. Sprendimas dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo asmeniui, kuris teisėtai nuolat gyvena kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo jo priėmimo, siunčiamas pagal Europos Komisijos nustatytas formas prašymą kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateikusiui asmeniui ir kitos Europos Sąjungos valstybės narės kompetentingai institucijai.	
11 straipsnis. Kitos nuostatos 2. Padedančioji institucija iš pareiškėjo ar sprendžiančiosios institucijos negali reikalauti jokių sąnaudų ar išlaidų kompensacijos už jos pasinaudotas paslaugas pagal 1-10 straipsnius.	1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija 19 straipsnis. Bendradarbiavimas kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, padarytą žalą 7. Teisingumo ministerija šiame straipsnyje nurodytus veiksmus atlieka nemokamai.	Visiškas
11 straipsnis. Kitos nuostatos 3. Pareiškimo formoms ir kitai dokumentacijai, perduodamai pagal 6-10 straipsnius, netaikomi autentiškumo patvirtinimo ar jokie kiti lygiaverčiai formalumai.	1 straipsnis. Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 nauja redakcija 18 straipsnis. Bendradarbiavimas kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais Lietuvos Respublikos teritorijoje, padarytą žalą 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti dokumentai turi būti išversti į lietuvių kalbą arba kitą kalbą, kurią Lietuvos Respublika Europos Komisijai yra nurodžiusi kaip jai priimtina kalbą. Šie dokumentai neturi būti legalizuoti ar patvirtinti pažyma (<i>Apostille</i>).	Visiškas

Teisingumo ministrė

 Milda Vainiūtė
 2017-11-27

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO ĮSTATYMO NR. X-296
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
DERINIMO PAŽYMA

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie priimtas ir nepriimtas (nurodyti motyvus) pastabas ir pasiūlymus
<p>Europos teisės departamento prie LR teisingumo ministerijos 2017 m. birželio 16 d. raštas Nr. 511</p>	<p>Europos Sąjungos Teisingumo Teismas 2016 m. spalio 11 d. sprendime nurodė, kad kalbant apie valstybėms narėms tenkančius įsipareigojimus pagal Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalį, reikia atsižvelgti ne tik į šios nuostatos formuluotę, bet ir į šios direktyvos tikslus ir joje įtvirtintą sistemą, į kurią patenka minėta nuostata. Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalyje nenumatyta, kad valstybės narės galėtų apriboti kompensacijų schemas, kurią privalo nustatyti pagal Direktyvą 2004/80/EB, taikymo sritį, į ją įtraukdamos tik dalį jų atitinkamose teritorijose padarytų smurtinių tyčinių nusikaltimų. Atsižvelgdamas į tai, kad ne visi tyčiniai smurtiniai nusikaltimai, kaip jie apibrėžiami pagal Italijos teisę, patenka į Italijoje galiojančią kompensacijų schemą, Teisingumo Teismas minėtame sprendime pripažino, kad Italijos Respublika tik iš dalies įgyvendino Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalį, ir konstatavo, kad Komisijos pareikštas ieškinys yra pagrįstas, t. y. Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimo pagal Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalį.</p> <p>Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus pažymime, kad apibrėžiant smurtinio nusikaltimo sąvoką nurodomos smurtinių tyčinių nusikaltimų formos, tačiau į smurtinio nusikaltimo sąvoką nepatenka nesunkūs nusikaltimai žmogaus laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ar neliečiamumui, taip pat LR BK nurodyto nusikaltimo požymių turinti veika, kuria buvo nežymiai sutrikdyta žmogaus sveikata arba sukeltas fizinis skausmas. Prašytume dar kartą įvertinti smurtinių nusikaltimų</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>1) Pirmoji įstatymo redakcija buvo priimta 2005 m. birželio 30 d., o joje smurtinis nusikaltimas buvo apibrėžtas kaip Baudžiamajame kodekse (toliau – LR BK) numatyto apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo požymių turinti veika, kuria buvo tyčia atimta žmogaus gyvybė arba sunkiai ar nesunkiai sutrikdyta jo sveikata, arba pasikėsinta į žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvę ar neliečiamumą. Šis teisės aktas buvo notifikuotas Europos Komisijai, tačiau jokių pastabų dėl netinkamai įgyvendintos Direktyvos 2004/80/EB nebuvo gauta. Tiek šiuo metu galiojančioje įstatymo redakcijoje, tiek siūlomame projekte smurtinio nusikaltimo sąvoka yra dar platesnė, todėl ji neturėtų būti vertinama kaip ribojanti nukentėjusių asmenų teises.</p> <p>2) Direktyvos 2004/80/EB preambulėje nurodyta, kad ji yra priimta, be kita ko, atsižvelgiant į 1983 m. Europos konvenciją dėl kompensacijos smurtinių nusikaltimų aukoms. Šioje konvencijoje smurtinis nusikaltimas yra apibrėžtas kaip tyčinis sunkus sveikatos sutrikdymas ar gyvybės atėmimas.</p> <p>3) Kitose ES valstybėse smurtinis nusikaltimas taip pat yra apibrėžtas siauriau, nei siūlo Europos teisės departamentas, pvz., Liuksemburge nusikaltimas turi būti sukėlęs „aukos mirtį arba nuolatinį neveiknumą, arba visišką negalią dirbti vieną ar daugiau mėnesių“; Čekijoje kompensacija išmokama tik dėl nužudymo ir sveikatos sutrikdymo, kurio skausmo lygis pagal valstybės nustatytą taškų skaičiavimo mechanizmą, sudaro ne mažiau kaip 100 taškų; Ispanijoje</p>

	<p>sąvokos apibrėžtį, siekiant užtikrinti, kad pareiga kompensuoti žalą kiltų dėl visų smurtinių tyčinių nusikaltimų formų.</p>	<p>smurtinis nusikaltimas apibrėžiamas kaip mirtis, sunkus kūno sužalojimas arba sunkus fizinės ar psichinės sveikatos sutrikdymas.</p> <p>4) Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2016 m. spalio 11 d. sprendime yra konstatuota, kad valstybės narės turi kompetenciją patikslinti jų nacionalinėje teisėje šiai sąvokai teikiamą reikšmę.</p> <p>5) Išplėtus smurtinio nusikaltimo sąvoką pagal Europos teisės departamento siūlymą, smurtinių nusikaltimų sąrašas preliminarai padidėtų daugiau nei 15 nusikalstamų veikų, įskaitant fizinio skausmo sukėlimą ar nežymų sveikatos sutrikdymą (LR BK 140 str.). Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM pateiktą statistiką, vien per 2016 m. buvo užregistruotos 8433 nusikalstamos veikos, numatytos LR BK 140 str. Šiuo metu Teisingumo ministerija vidutiniškai per metus gauna iki 400 prašymų kompensuoti visais smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą, taigi, vien dėl šio nusikaltimo gaunamų prašymų kiekis potencialiai padidėtų daugiau nei 20 kartų, kas žymiai padidintų administravimo sąnaudų poreikį bei sąlygotų naujos institucijos šiai funkcijai vykdyti įsteigimo būtinybę.</p> <p>6) Šiuo metu už lengviausius smurtinius nusikaltimus mokamos kompensacijos negali viršyti 2280 Eur už turtinę žalą ir 3040 Eur už neturtinę žalą. Jeigu šie dydžiai būtų taikomi ir naujai įtraukiamiems smurtiniais nusikaltimams, papildomų lėšų poreikis kompensacijoms vien dėl fizinio skausmo sukėlimo ar nežymaus sveikatos sutrikdymo sudarytų 44 mln. Eur. Net jeigu darytume prielaidą, kad dėl kompensacijos kreiptųsi tik 50% procentų nukentėjusiųjų (tai atitinka dėl kitų smurtinių nusikaltimų besikreipiančių asmenų skaičių), o kompensacijų dydis dėl šio pobūdžio nusikaltimų būtų sumažintas perpus, papildomų lėšų poreikis vis tiek sudarytų ~10 mln. Eur. Palyginimui 2017 metams Teisingumo ministerijai šiai funkcijai vykdyti buvo skirta 1,1 mln. Eur. Akivaizdu, kad dar labiau išplėtus smurtinių nusikaltimų sąvoką finansinė našta valstybei būtų per didelė.</p>
--	---	---

<p>Teisėjų tarybos 2017 m. birželio 23 d. raštas Nr. 36P-134- (7.1.10)</p>	<p>1. Šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo 4 straipsnyje numatytos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo sąlygos. Šio straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtinta viena iš šių sąlygų, kad prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą turi būti pateiktas ne vėliau kaip per 10 metų nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala ar patvirtinta sutartis dėl jos atlyginimo, įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių. <...> Projekto rengėjai aiškinamajame rašte nenurodė priežasčių, kodėl sutrumpinamas prašymo dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo padavimo terminas. <...> Teismo nuosprendžių, nutarčių ir nutarimų baudžiamosiose bylose – tiek, kiek tai susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais, vykdymo klausimus reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (toliau – CPK). CPK 588 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad teismo nuosprendžiai vykdomi po to, kai jie įsiteisėja, išskyrus atvejus, kai teismas nutaria juos vykdyti skubiai. Vykdomieji raštai pagal teismo sprendimus gali būti pateikti vykdyti per penkerius metus nuo teismo sprendimo priėmimo dienos (CPK 606 straipsnio 2 dalis). Taigi, šiuo atveju, kreipimosi į teismą dėl nusikalstama veika padarytos žalos kompensavimo terminas gali sueiti, kol sueis vykdomojo rašto pateikimo antstoliui vykdyti senaties terminas. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina apsvarstyti ar tikslinga sutrumpinti kreipimosi dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo terminą iki penkerių metų, kadangi toks reguliavimas galimai prieštarautų nukentėjusiųjų teisių užtikrinimui ir apsunkintų ar padarytų neįmanomą nusikaltimais padarytos žalos išieškojimą.</p>	<p>Neatsižvelgta. Šiuo metu galiojančioje įstatymo redakcijoje yra įtvirtintas 10 metų prašymo pateikimo terminas, skaičiuotinas nuo teismo sprendimo dėl žalos priteisimo įsiteisėjimo dienos (o ne nuo kreipimosi į teismą dienos, kaip teigiama pastaboje). Priėmimo metu jis buvo suderintas su tuo metu galiojusiu vykdomojo rašto pateikimo antstoliui vykdyti senaties terminu. Taigi, siūlomame įstatymo projekte siūloma laikytis analogiškos pozicijos ir suderinti terminą prašymui pateikti su šiuo metu CPK 606 straipsnio 2 dalyje įtvirtintu 5 metų terminu. Taip pat pažymėtina, kad praktikoje nukentėję asmenys prašymus teikia per 1-2 metus nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, todėl preziumuotina, kad ši nuostata neturės esminės įtakos šių asmenų teisių užtikrinimui. Be to, šis terminas nėra naikinamasis, teisės aktų nustatyta tvarka jis galės būti atnaujintas, jeigu bus praleistas dėl svarbių priežasčių. Tuo pačiu pažymėtina, kad pagal bendruosius teisės principus, kiekvienas asmuo privalo sąžiningai ir rūpestingai naudotis savo teisėmis, taigi, nukentėję asmenys bus skatinami operatyviau kreiptis į antstolius dėl priteistos žalos išieškojimo.</p>
	<p>4. <...> Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad lieka neaišku, kaip turėtų būti sprendžiamas nukentėjusiojo jau pateiktas prašymas atlyginti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, jei atnaujinus bylą būtų pakeičiama nuteistajam paskirta bausmė ir pakeičiamas priteistos smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos dydis. Projekte taip pat nenumatyti atvejai, jei jau išsprendus</p>	<p>Iš dalies atsižvelgta. Nuteistajam paskirta bausmė neturi jokios įtakos kompensuojant smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, yra svarbus tik padarytos nusikalstamos veikos kvalifikavimas. Taigi, sprendimas būtų priimamas (atitinkamai būtų nustatomas ir kompensacijos dydis) pagal tą nusikalstamą</p>

	<p>klausimą dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos atlyginimo ir nuo sprendimo priėmimo praėjus daugiau nei penkeriems metams būtų atnaujinta byla ir pakeistas smurtiniu nusikaltimu padarytos ir priteistos žalos dydis. Siekiant užtikrinti nukentėjusiųjų nuo smurtinių nusikaltimų asmenų teisių apsaugą, siūlytina Projekte sureguliuoti prašymo kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą nagrinėjimo bylos atnaujinimo atveju klausimus.</p> <p>Siekiant aiškumo ir nuoseklumo Projekte turėtų būti vartojami tokie patys terminai. Atsižvelgiant į tai, siūlytina Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje vartoti terminą „sąskaitą banke“, taip, kaip nurodyta Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 6 punkte, 9 straipsnio 1 dalies 7 punkte.</p>	<p>veiką, kurios padarymą teismas konstatuotų išnagrinėjęs atnaujintą baudžiamąją bylą. Jeigu paaiškėtų, kad smurtinis nusikaltimas buvo nepadarytas ar buvo padarytas švelnesnis smurtinis nusikaltimas, o kompensacija jau būtų išmokėta, tokiu atveju būtų taikoma Įstatymo 14 straipsnio 2 dalis, numatanti, jog asmuo turi grąžinti be pagrindo išmokėtą kompensaciją.</p> <p>I siūlymą suvienodinti sąvokas atsižvelgta, teikiamo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 6 punkte, 9 straipsnio 1 dalies 7 punkte ir 13 straipsnio 4 dalyje naudojama sąvoka „nukentėjusio asmens ar jo atstovo mokėjimo sąskaita“.</p>
	<p>7. Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo III skyriuje numatomas smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimas avansu. Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje numatyta, kokioms visoms sąlygoms esant yra avansu kompensuojama smurtiniais nusikaltimais padaryta žala. Viena iš šių būtinųjų sąlygų (numatyta minėto straipsnio 2 dalies 1 punkte) – vyksta baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo ir asmuo yra pripažintas civiliniu ieškovu arba įsiteisėjusiu teismo sprendimu konstatuota, kad smurtinį nusikaltimą padarė nepakaltinamas, ribotai pakaltinamas asmuo ar asmuo, kuriam po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika ir dėl to jis negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti, arba nustatyta Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies 4 ar 7 punkte, 3¹ straipsnio 1 dalyje arba 3² straipsnio 2 dalyje nurodyta aplinkybė. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu. Ši nuostata įtvirtinta ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 44 straipsnio 6 dalyje. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad minėta konstitucine nuostata įtvirtinta</p>	<p>Pirmiausia, pabrėžtina, kad smurtinio nusikaltimo sąvoka skiriasi nuo Baudžiamajame kodekse įtvirtintos nusikaltimo sąvokos ir yra taikoma tik Įstatymo reguliuojamų teisinių santykių ribose. Projekte smurtinis nusikaltimas apibrėžtas kaip baudžiamajame kodekse nurodyto nusikaltimo sudėties požymių turinti veika, o už žalą atsakingas asmuo apibrėžtas kaip smurtinį nusikaltimą padaręs asmuo arba smurtinio nusikaltimo padarymu įtariamas ar kaltinamas asmuo.</p> <p>Pagal teikiamo įstatymo 2 straipsnio 6 dalį ir 8 straipsnį, sąvoka „<i>smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimas avansu</i>“ jau pati savaime suponuoja, jog žala yra kompensuojama <i>a priori</i>, t. y., iki apkaltinamojo teismo nuosprendžio įsiteisėjimo.</p> <p>Nekaltumo prezumpcija yra asmens, kuris yra įtariamas ar kaltinamas nusikaltimo padarymu, teisių garantija, t. y., orientuota į konkretų subjektą. Kompensuojant smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą avansu įtariamojo ar kaltinamojo asmens kaltė, t. y., nusikalstamos veikos sudėties subjektyvioji pusė, nėra nustatinėjama. Kaip matyti iš teikiamo įstatymo 8 straipsnio 2 dalies, žala avansu kompensuojama net ir tuo atveju, jeigu nusikalstamą veiką padaręs asmuo apskritai nėra nustatytas. Taigi, konstatuojant,</p>

	<p>nekaltumo prezumpcija yra viena svarbiausių teisingumo vykdymo demokratinėje teisinėje valstybėje garantijų. Tai pamatinis teisingumo vykdymo baudžiamųjų bylų procese principas, svarbi žmogaus teisių ir laisvių garantija. Nekaltumo prezumpcija neatskiriamai siejama su kitų žmogaus konstitucinių teisių ir laisvių, taip pat įgytų teisių gerbimu ir apsauga (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d., 2006 m. sausio 16 d., 2007 m. sausio 16 d., 2009 m. birželio 8 d. nutarimai). Šiuo atveju, Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo III skyriuje nors ir numatyta, kad baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo dar vyksta, tačiau nurodoma, kad „smurtinį nusikaltimą padarė nepakaltinamas, ribotai pakaltinamas asmuo ar asmuo, kuriam po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika ir dėl to jis negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti“, „smurtinis nusikaltimas padarytas“, „už žalą atsakingo asmens“ atlyginta žala. Minėtos Projekto formuluotės prieštarauja nekaltumo prezumpcijai, nes Projektu teikiamo įstatymo III skyriuje numatant, kad baudžiamasis procesas dar vyksta, jau yra teigiama, kad yra padarytas smurtinis nusikaltimas ir kad nustatytas už žalą atsakingas asmuo. Atkreiptinas dėmesys, kad Projekte nėra numatytas atvejis, kokių priemonių turėtų būti imamasi, jei po smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu būtų nustatyta, kad žala nebuvo padaryta smurtiniu nusikaltimu ar už žalos padarymą atsakingas ne tas asmuo, kurio atžvilgiu buvo pradėtas baudžiamasis procesas ir kuris buvo laikytas už žalos padarymą atsakingu asmeniu.</p>	<p>jog tokiu atveju buvo padarytas smurtinis nusikaltimas, nebūtina nustatyti, jog egzistuoja visi nusikalstamos veikos sudėties elementai (objektas, objektyvioji pusė, subjektas ir subjektyvioji pusė), pakanka tik dalies požymių – objekto ir objektyviosios pusės. Pažymėtina ir tai, jog valstybė įgyja regreso teisę į už žalą atsakingą asmenį tik tada, kai jis yra nustatomas teisės aktų nustatyta tvarka, t. y., po apkaltinamojo teismo nuosprendžio įsiteisėjimo.</p> <p>Dėl šių priežasčių, rengėjų nuomone, negalima teigti, kad Projekto formuluotės prieštarauja nekaltumo prezumpcijai, nes priimant sprendimą dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu jokios teisinės pasekmės įtariamajam ar kaltinamajam asmeniui nekyla.</p>
	<p>9. Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 19 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad „Teisingumo ministerija šiame straipsnyje nurodytus veiksmus atlieka nemokamai“. Minėtame straipsnyje reglamentuojami klausimai, susiję su bendradarbiavimu kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, padarytą žalą. Išanalizavus Projektą lieka neaišku, kodėl nenumatyta, kad Teisingumo ministerija nemokamai atlieka ir veiksmus, numatytus Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 18</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Įstatymo 18 ir 19 straipsniais yra perkeliama Direktyvos 2004/80/EB dėl žalos kompensavimo nusikaltimų aukoms nuostatos. Šios direktyvos 11 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad padedančioji institucija (šiuo atveju – Teisingumo ministerija) iš pareiškėjo ar sprendžiančiosios institucijos (kitos šalies kompetentingos institucijos) negali reikalauti jokių sąnaudų ar išlaidų kompensacijos už jos pasinaudotas paslaugas, kas atitinka Įstatymo 19 straipsnio 7 dalies</p>

	<p>straipsnyje, reglamentuojančiame bendradarbiavimą kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais Lietuvos Respublikos teritorijoje, padarytą žalą.</p>	<p>nuostatas. Įstatymo 18 straipsnis reglamentuoja kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje teisėtai gyvenančio asmens teisę pateikti prašymą dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo užsienio valstybės kompetentingai institucijai arba tiesiogiai Teisingumo ministerijai. Šis prašymas yra nagrinėjamas Įstatymo II-III skyriuose nustatyta tvarka, kuriuose nėra numatyta, kad šie veiksmai yra mokami, taigi, siūloma nuostata būtų perteklinė.</p>
<p>Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2017 m. birželio 12 d. raštas Nr. 17.2.-5016</p>	<p>4 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta, kad prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą turi būti pateiktas ne vėliau kaip per 5 metus nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala arba patvirtinta sutartis dėl jos atlyginimo, įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių. Atkreiptinas dėmesys, kad šis terminas pagal jo skaičiavimo pradžią ir trukmę visiškai sutampa su CPK 606 straipsnio 2 dalyje nustatyta bendrąja senatimi pateikti vykdomuosius raštus pagal teismo sprendimus. <...> Aukščiau nurodytas terminų sutapimas vertintinas kritiškai: pagal civilinio proceso normas asmuo turi 5 metus kreiptis į antstolį dėl vykdymo, tačiau dėl Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo reglamentavimo šis terminas praktikoje sutrumpės, nes kreipiantis į antstolį pagal CPK normas galimai bus praleistas įstatymo nustatytas terminas. <...> Siūlytina 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyti ilgesnį terminą nei nustatytas CPK 606 straipsnio 2 dalyje.</p>	<p>Neatsižvelgta. Žr. paaiškinimus dėl Teisėjų tarybos 1-os pastabos.</p>
	<p>Projekto 8 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyta viena iš sąlygų, kurioms esant žala gali būti kompensuojama avansu – vyksta baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo ir asmuo yra pripažintas civiliniu ieškovu. Siūloma redakcija „arba smurtinį nusikaltimą padarė nepakaltinamas, ribotai pakaltinamas asmuo ar asmuo, kuriam po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika ir dėl to jis negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti“ laikytina pertekline, nes net esant subjektui su trūkumais baudžiamasis procesas dėl veikos vis tiek vyksta, taigi nelogiška būtų šioje normoje tokius asmenis išskirti.</p>	<p>Iš dalies atsižvelgta. Manytina, kad ši pastaba atsirado dėl neteisingai suprasto aptariamų normos turinio. Pagal teikiamą projektą žalos kompensavimas avansu galimas trimis atvejais: 1) dar vykstant baudžiamajam procesui; 2) jeigu teismas konstatavo, kad smurtinį nusikaltimą padarė nepakaltinamas, ribotai pakaltinamas ar asmuo, kuriam po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika; 3) jeigu nustatyta Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies 4 ar 7 punkte, 3¹ straipsnio 1 dalyje arba 3² straipsnio 2</p>

		<p>dalyje nurodyta aplinkybė.</p> <p>Taigi, antrasis atvejis yra skirtas reglamentuoti tuos atvejus, kai baudžiamasis procesas jau yra pasibaigęs, tačiau yra konstatuota, kad smurtinį nusikaltimą padarė nepakaltinamas, ribotai pakaltinamas asmuo ar asmuo, kuriam po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika (šiuo metu galiojantis įstatymas to nenumato), todėl ši nuostata nėra laikytina pertekline.</p>
<p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2017 m. rugpjūčio 4 d. pažyma Nr. NV-2026</p>	<p>3. Baudžiamajame kodekse baudžiamojo poveikio priemonės priskiriama įmoka į nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą, o Įstatymo IV skyriuje dėstomas reguliavimas siejamas su Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programa. Toks reguliavimo ir faktinės situacijos neatitikimas suponuoja, kad minėtas fondas nėra priskirtinas valstybės pinigų fondams pagal Lietuvos Respublikos valstybės išdo įstatymo 2 straipsnio 7 dalį, o savo esme yra valstybės biudžeto programa. Siūlome reguliavimą šia apimtimi įvertinti, be kita ko, atkreipiant dėmesį, kad Vyriausybė yra išreiškusi siekį atsisakyti įstatymuose su Konstitucinio Teismo doktrina nesuderinamo imperatyvaus tam tikrų sričių ar reikmių finansavimo, įstatymuose suvienodinti savo teisine prigimtimi panašių programų, fondų, specialiųjų programų numatytą teisinį reguliavimą, nes dabar jis ženkliai skiriasi (Vyriausybės 2017 m. balandžio 19 d. pasitarimo 12 klausimas).</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Sąvoka „įmoka į nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą“ yra įtvirtinta Baudžiamajame kodekse ir Baudžiamojo proceso kodekse. Kadangi Įstatymas numato tik šios baudžiamojo poveikio priemonės vykdymo tvarką, bet ne jos skyrimo sąlygas (kas yra priskirtina baudžiamajam įstatymui), teikiamo projekto sąvokos turi būti derinamos su nurodytais teisės aktais. Pateikti pasiūlymai galėtų būti vertinami keičiant Baudžiamojo kodekso nuostatas, tačiau tokie pakeitimai nėra priskirtini parengto projekto tikslams ir uždaviniams. Papildomai pažymėtina, kad teikiamą projektą pagal kompetenciją įvertino ir Finansų ministerija, kuri pastabų šiuo aspektu neturėjo.</p>
	<p>4. Įstatymo rengėjas Įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje nurodo atvejus (pagrindus), kada smurtiniais nusikaltimais padaryta žala nekompensuojama. Svarstyta, ar pagrindai Įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 1 punkte nurodoma visa Įstatymo 4 straipsnio 1 dalis (faktinės, objektyvios aplinkybės, kurių nustatymas priklauso ir nuo institucijų priimtų sprendimų, nustatytų aplinkybių). Svarstyta, ar vien tokių duomenų netinkamas pateikimas, yra pakankamas pagrindas spręsti, kad tokiam asmeniui nepriklauso smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimas. Siūlytina įvertinti proporcingumo atžvilgiu Įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 2 punktą, tuo labiau, kad Civilinio kodekso</p>	<p>Iš dalies atsižvelgta.</p> <p>Įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 1 punkte, kaip vienas iš pagrindų nekompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos, yra ne bet kokių duomenų netinkamas pateikimas, bet melagingos informacijos apie kompensavimo sąlygas pateikimas, t. y., tokiu atveju asmuo sąmoningai tyčia teikia akivaizdžiai tikrovės neatitinkančius duomenis. Manytina, kad tokie nesąžiningi asmens veiksmai yra pakankamas pagrindas nekompensuoti žalos.</p> <p>Išsamesnė informacija dėl siūlomų pagrindų tikslingumo ir proporcingumo yra išdėstyta Įstatymo aiškinamajame rašte.</p>

	6.259 ir 6.297 straipsniuose yra nustatytas principas, kad žalos dydis ir atsakomybė gali būti <i>sumažinta</i> (nebūtinai netaikoma, panaikinama). Tuo atveju, jeigu Įstatymo rengėjas manys, kad yra svarbu tokį pagrindą įtvirtinti, siūlytina tai detalai pagrįsti Įstatymo aiškinamajame rašte.	
	8. Pagal sąvokos „nuo smurtinio nusikaltimo nukentėjęs asmuo“ apibrėžtį nukentėjusiais laikytini, be kita ko, asmens, kurio gyvybė buvo atimta smurtiniu nusikaltimu, sutuoktinis, vaikas, įvaikis, tėvas, motina, tėvis, įmotė, išlaikytinis, jeigu jie atitinka Įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje išvardytus <i>kriterijus</i> . Atsižvelgiant į tai, kad konkretūs kriterijai šioje nuostatoje nėra dėstomi, formuluotė tikslinga.	Neatsižvelgta. Šioje nuostatoje yra dėstomi konkretūs kriterijai, kuriems egzistuojant asmuo laikytinas nuo smurtinio nusikaltimo nukentėjusiu asmeniu: Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietybė, teisės nuolatos gyventi Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje turėjimas; teisė į smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimą Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nurodytais atvejais. Taigi, asmens, kurio gyvybė buvo atimta smurtiniu nusikaltimu, sutuoktinis, partneris, vaikas, įvaikis, tėvas, motina, tėvis, įmotė, išlaikytinis bus laikomi nuo smurtinio nusikaltimo nukentėjusiu asmeniu tik tuo atveju, jeigu jie atitiks bent vieną iš aukščiau nurodytų pilietybės ar teisės gyventi ES valstybėje narėje kriterijų.
	16. Įstatymo 7 straipsnyje apibrėžiamas kompensacijos dydis skirstomas pagal nusikalstamų veikų pobūdį, tačiau šio straipsnio 2 dalies 3 punkto ir 3 dalies 3 punkto nuoroda „kitas smurtinis nusikaltimas“ turi būti patikslinta, nurodant kaip ši formuluotė suprantama (t. y., kiti, nei nurodyti ankstesniuose straipsnio dalies punktuose). Kartu siūlome to paties straipsnio 6 dalyje patikslinti, kaip suprantama formuluotė „ar <i>kitų</i> asmenų kompensuotos žalos suma“, pvz., pateikti nuorodą į Įstatymo nuostatą, apibrėžiančią galimą subjektų ratą.	Iš dalies atsižvelgta. Atsižvelgus į pastabas, patikslinta formuluotė „kitas smurtinis nusikaltimas“. Tiksliau apibrėžti formuluotę „ <i>kitų</i> asmenų kompensuotos žalos suma“ nėra galimybės, kadangi šiuo atveju turima omenyje, jog kompensacija mažinama bet kurio asmens (fizinio ar juridinio), net ir neturinčio teisinės pareigos atlyginti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą nukentėjusiam asmeniui, išmokėtos sumos dydžiu.
	21. Manytume, kad Įstatymo 10 straipsnio 6 dalyje siūlomi įpareigojimai ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui priskirtini proceso įstatymų reguliavimo dalykui. Siūlome įvertinti, ar Įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nereikalingas terminas, per kurį sprendimai paskirti baudžiamojo poveikio priemonę turėtų būti išsiunčiami Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos vykdytojai, jei apskritai toks reguliavimas, kaip ir anksčiau	Neatsižvelgta. Šis terminas nustatytas Baudžiamojo proceso kodekse (pvz., 342 straipsnyje), todėl papildomai jį nustatyti ir įstatyme nėra tikslinga.

	minėtas, neturėtų būti dėstomas kituose teisės aktuose.	
	24. Smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimas Įstatyme apibrėžiamas kaip smurtiniu nusikaltimu padarytos turtinės ir (ar) neturtinės žalos <i>kompensavimas</i> , tuo tarpu Įstatymo tekste nemažai nuorodų į „kompensaciją“ (kai kur ji įvardijama kaip „piniginė kompensacija“, kitur pateikiama nuoroda „pinigų suma“), pvz., Įstatymo 3 straipsnio 2 dalis, 6 straipsnio 3 dalis, šio straipsnio 4 dalies 7 punktas, Įstatymo 11 straipsnis (dėl žalos kompensavimo avansu) ir t.t. Siūlome reguliavimą šia apimtimi tobulinti, siekiant užtikrinti nuoseklumą ir vidinę darną.	Iš dalies atsižvelgta. Formuluotės suvienodintos, atsisakant sąvokų „pinigų suma“ ir „piniginė kompensacija“. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad sąvokos „kompensavimas“ ir „kompensacija“ savo pobūdžiu yra skirtingos (pirmuoju atveju – tai procesas, antruoju – žalai atlyginti skirta pinigų suma), todėl jas suvienodinti nėra įmanoma.
	26. Abejotina, ar Įstatymo 16 straipsnio turinys dėl informavimo apie žalos kompensavimą yra priskirtinas įstatymo lygmens teisės aktui.	Neatsižvelgta. Šiuo straipsniu įgyvendinami Direktyvos 4 straipsnio reikalavimai, todėl, manytina, kad ši nuostata turėtų būti reglamentuojama įstatymu.
	29. Įvertinus Įstatymo 20 straipsnio reguliavimo, kad kompensuojama tik dėl po 2005 m. liepos 1 d. padarytų smurtinių nusikaltimų atsiradusi žala, santykį su Projekto 2 straipsnio 2 dalimi, kuri iš esmės nusako Įstatymo taikymo apimtį (šio įstatymo nuostatos taikomos kompensuojant žalą, atsiradusią dėl po šio įstatymo įsigaliojimo padarytų smurtinių nusikaltimų), manytina, kad Įstatymo 20 straipsnio nuostatos būtų galima atsisakyti, be kita ko, atkreipiant dėmesį į Projekto 2 straipsnio 3 dalį, kuri sudaro teisinę prielaidą nagrinėti prašymus pagal iki Įstatymo įsigaliojimo galiojusią tvarką.	Neatsižvelgta. Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta, kad smurtiniais nusikaltimais padaryta žala kompensuojama, jeigu prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateiktas ne vėliau kaip per 5 metus nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala. Baudžiamajame kodekse yra nustatyta, kad apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis, kai buvo padarytas nusikaltimas, susijęs su tyčiniu kito žmogaus gyvybės atėmimu (t. y., smurtinis nusikaltimas), yra 30 metų. Taigi, galima tokia situacija, kad smurtinis nusikaltimas buvo padarytas iki 2005 m. liepos 1 d., tačiau apkaltinamasis nuosprendis bus priimtas po naujos įstatymo redakcijos įsigaliojimo. Dėl šios priežasties manytina, kad Įstatymo 20 straipsnio nuostatos nereikėtų atsisakyti.
	31. Siūlytina išbraukti kaip perteklinį Įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje žodį „proceso“, nes, pavyzdžiui, Civilinio proceso kodekse 79 straipsnyje vartojama formuluotė „bylinėjimosi išlaidos“ (atitinkami koreguotini ir kiti Įstatyme straipsniai).	Neatsižvelgta. Pagal įstatymą yra kompensuojama ne tik civilinio proceso, bet ir baudžiamojo proceso metu nukentėjusio asmens patirtos išlaidos. Baudžiamojo proceso kodekso 8 skyriuje (ir kituose straipsniuose) vartojama sąvoka „proceso išlaidos“, todėl

		įstatymas yra derinamas su BPK nuostatomis.
	<p>36. Aptariant smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo sąlygas, viena jų nurodoma kaip reikalavimas, kad kompensuotos žalos bendra suma <i>nesiekia</i> maksimalaus kompensuojamos žalos dydžio (Įstatymo 4, 8 straipsniai). Siūlome įvertinti, ar nuoroda „neviršija“ šiame kontekste nebūtų tinkamesnė.</p>	<p>Neatsižvelgta. Žodis „nesiekia“ matematiškai reiškia mažesnę dydį nei nustatytas, kai žodis „neviršija“ suprastinas kaip mažesnis arba lygus dydis nustatytajam. Įtvirtinus, kad žala laikoma neatlyginta, jeigu kompensuotos žalos bendra suma <i>neviršija</i> maksimalaus dydžio, būtų galimos tokios situacijos, kai asmeniui iš kitų šaltinių kompensavus maksimalaus nustatytos dydžio sumą, jis vis tiek turėtų teisę į smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimą, bet kompensuojamos žalos dydis būtų nulinis. Dėl šios priežasties, rengėjų nuomone, pagrįsčiau būtų vartoti žodį „nesiekia“.</p>

Teisingumo ministrė

Milda Vainiūtė

2017-11-27

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Teisingumo ministerijai

2017-06-20 Nr. ((1.19-0206)-5K-1711131) -
6K-1404165
I 2017-05-30 Nr. (1.44.)2T-436

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS
PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO ĮSTATYMO NR. X-296
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

100 Atkurtai
Lietuvai

Finansų ministerija pagal kompetenciją išnagrinėjo Teisingumo ministerijos 2017 m. gegužės 30 d. raštu pateiktą derinti Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projektą ir teikia šią pastabą.

Atsižvelgdami į tai, kad Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme sąvokos „specialioji programa“ nėra, siūlytume tikslinti Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projekto, kuriuo Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymas Nr. X-296 dėstomas nauja redakcija, atskirų straipsnių nuostatas ir išbraukti iš Specialiosios Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos pavadinimo žodį „specialioji“, taip pat papildyti 12 straipsnio 3 dalį – po žodžio „lėšos“ įrašyti žodžius „išskyrus nurodytas šio straipsnio 2 dalies 3 punkte“.

Finansų viceministras

Darius Sadeckas

J. Pilibaitienė, tel. 219 9340

TM -Sąsuderinų įstatymas 06-14.2

Biudžetinė įstaiga
Lukiškių g. 2, LT-01512 Vilnius

Tel. (8 5) 239 0000
Faks. (8 5) 279 1481

El. paštas finmin@finmin.lt
<http://www.finmin.lt>

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių
asmenų registre, kodas 288601650

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Budžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03610 Vilnius, tel. (8 5) 266 8176, (8 5) 266 8169, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <http://www.socmin.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

2017-06-13

I

Nr. (18.3-43) SD -
Nr.

34/18

**DĖL SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO**

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija), pagal kompetenciją išnagrinėjo Teisingumo ministerijos pateiktą projektų paketą:

- Nr. 17-6968 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo "Dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui" projektą;
- Nr. 17-6967 Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projektą.

Informuojame, kad pastabų ir pasiūlymų pateiktam projektų paketui neturime.

Viceministras

Eitvydas Bingelis

Tomas Milevičius, tel. 2668132, el. p. tomas.milevicius@socmin.lt

2017-SD-3947

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Teisingumo ministerijai

2017-06-   Nr.
Į 2017-05-30   Nr. (1.44.)2T-436

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Vidaus reikalų ministerija, išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projektą, informuoja, kad pastabų ir pasiūlymų pagal kompetenciją neturi.

Vidaus reikalų viceministras

Česlovas Mulma

D. Cicėnas, tel. 271 8521, el. p. dainius.cicenas@vrm.lt

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

2017-06-   Nr. 2R-   (3.2.E)
I 2017-05-30   Nr. (1.44.)2T-436

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO ĮSTATYMO NR. X-296 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (toliau – Inspekcija) išnagrinėjo Jūsų pateiktą Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Projektas). Inspekcija pagal kompetenciją Projektui teikia šias pastabas:

1. Projekto 5 straipsnio 1 dalies 8 punktas ir 9 straipsnio 1 dalies 9 punktas numato, kad prašyme kompensuoti ir prašyme avansu kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą (toliau – prašymas) turi būti nurodomas prašymą pateikusio asmens sutikimas, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys. Atkreipiame dėmesį, kad Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – Reglamentas (ES) 2016/679), kuris bus pradėtas taikyti nuo 2018 m. gegužės 25 d., preambulės 42 ir 43 punktai numato, kad sutikimas neturėtų būti laikomas duotas laisva valia, jei duomenų subjektas faktiškai neturi laisvo pasirinkimo ar negali atsisakyti sutikti arba sutikimo atšaukti, nepatirdamas žalos. Sutikimas neturėtų būti laikomas pagrįstu asmens duomenų tvarkymo teisiniu pagrindu konkrečiu atveju, kai yra aiškus duomenų subjekto ir duomenų valdytojo padėties disbalansas, ypač kai duomenų valdytojas yra valdžios institucija ir dėl to nėra tikėtina, kad sutikimas, atsižvelgiant į visas to konkretaus atvejo aplinkybes, buvo duotas laisva valia. Be to, Reglamento (ES) 2016/679 7 straipsnio 3 dalyje aiškiai įtvirtinta duomenų subjekto teisė bet kuriuo metu atšaukti savo sutikimą. Aptariamu atveju, sutikimu kaip teisėto asmens duomenų tvarkymo kriterijumi neturėtų būti remiamasi ir atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau – ADTAI) 2 straipsnio 12 dalį, kuri numato, kad sutikimas turi būti savanoriškas duomenų subjekto valios pareiškimas tvarkyti jo asmens duomenis.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, siūlome atsisakyti Projekto 5 straipsnio 1 dalies 8 punkto ir 9 straipsnio 1 dalies 9 punkto.

2. Svarstyтина, ar reikalinga prašyti asmenį pateikti prašyme tam tikrus asmens duomenis ir informaciją (pvz., prašymą pateikusio asmens kodą, informaciją, nurodytą Projekto 5 straipsnio 1 dalies 2, 3 ir 4 punktuose), kadangi Projekto 5 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog kartu su prašymu turi būti pateikti ir atitinkami dokumentai. Tuo pačiu aspektu turėtų būti įvertintas ir Projekto 9 straipsnis.

Siūlome įvertinti galimybę neprašyti asmenų teikiant prašymą nurodyti tuos asmens duomenis, kuriuos duomenų valdytojas gali gauti iš valstybės informacinių sistemų bei valstybės, žinybinių registų.

3. Projekto 5 straipsnio 2 dalies 1 punktas ir 9 straipsnio 2 dalies 1 punktas numato, kad kartu su prašymu asmuo turi pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą. Manytina, kad šios Projekto nuostatos tikslingos, nurodant, kad asmuo kartu su prašymu turi pateikti ne patį asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, o jo kopiją.

4. Remiantis Projekto 6 straipsnio 2 dalimi, prašymas nagrinėjamas tik tuo atveju, jeigu jame nurodyti visi duomenys ir pateikti visi Projekto 5 straipsnio 2 dalyje nurodyti dokumentai. Atsižvelgiant į tai, iš Projekto nuostatų nėra aišku, kokią dar informaciją Fondo programos vykdytojas turi teisę gauti iš Projekto 6 straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų. Analogiškai siūlome įvertinti ir Projekto 10 straipsnio 1 ir 2 dalies nuostatas.

5. Projekto 6 straipsnio 5 dalies 4 punkte numatyta, kad sprendime dėl smurtinių nusikaltimų padarytos žalos kompensavimo (toliau – sprendimas) turi būti nurodytas asmens, kuris pateikė prašymą, vardas, pavardė ir asmens kodas. Abejotina, ar šiuo atveju būtina sprendime nurodyti asmens kodą. Siūlome įvertinti galimybę vietoje asmens kodo nurodyti gimimo datą. Tuo pačiu aspektu siūlome įvertinti ir Projekto 10 straipsnio 5 dalies 4 punktą.

Direktoriaus pavaduotoja,
atliekanti direktoriaus funkcijas

Dijana Šinkūnienė

**EUROPOS TEISĖS DEPARTAMENTAS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS**

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 23-7A, LT-01402 Vilnius, tel. 8 706 63 687, faks. 8 706 63 679,
el. p. etd@etd.lt. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188600362

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai   2017-06-   Nr.
į 2017-05-30   Nr. (1.44.)2T-436

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS
ŽALOS KOMPENSAVIMO ĮSTATYMO NR. X-296 PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO ATITIKTIES EUROPOS SAJUNGOS TEISEI**

Išnagrinėję Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2017 m. gegužės 30 d. raštu Nr. (1.44.)2T-436 pateiktą derinti Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Projektas) bei kartu pateiktą 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms (toliau – Direktyva 2004/80/EB) ir Projekto atitikties lentelę teikiame šias pastabas ir pasiūlymus.

1. Projekto 2 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad taikant Projekto nuostatas nuo smurtinio nusikaltimo nukentėjusiu asmeniu laikomas Lietuvos Respublikos pilietis, kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, kitas Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje teisėtai nuolat gyvenantis asmuo ar Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nurodytais atvejais – kitas asmuo, kuriam padarytas smurtinis nusikaltimas, arba asmens, kurio gyvybė buvo atimta smurtiniu nusikaltimu, sutuoktinis, vaikai, įvaikiai, tėvai, įtėviai ir išlaikytiniai.

Visų pirma atkreipiame dėmesį į tai, kad pagal Projekto 2 straipsnio 3 dalį **ES piliečio šeimos nariai**, Lietuvos Respublikoje ar kitoje ES valstybėje narėje **gyvenantys laikinai**, nepatenka į sąvokos „nuo smurtinio nusikaltimo nukentėjęs asmuo“ apibrėžtį, pagal kurią nuo smurtinio nusikaltimo nukentėjusiu asmeniu laikomas ES pilietis arba Lietuvos Respublikoje ar kitoje ES valstybėje narėje teisėtai **nuolat gyvenantis asmuo**. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad Direktyvos 2004/80/EB, kuri įgyvendinama Projektu, tikslas yra panaikinti tarp valstybių narių kliūtis laisvam asmenų ir paslaugų judėjimui¹. Kaip nurodyta Direktyvos 2004/80/EB preambulės 2 konstatuojamojoje dalyje, „*Cowan² byloje Teisingumo Teismas nusprendė, kad tuomet, kai Bendrijos teisės aktas garantuoja fiziniam asmeniui laisvę vykti į kitą valstybę narę, tos laisvės išvada yra to asmens apsauga nuo žalos atitinkamoje valstybėje narėje tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir jos piliečiams bei joje gyvenantiems asmenims. Šio tikslo realizavimo dalimi turėtų būti kompensacijos nusikaltimų aukoms palengvinimo priemonės [paryškinta mūsų]“.*

¹ Žr. Direktyvos 2004/80/EB preambulės 1 konstatuojamąją dalį.

² Byla 186/87, Europos Teismo ataskaitos, 1989 m., p. 195.

Direktyvos 2004/80/EB parengiamuosiuose dokumentuose³ nurodyta, kad įgyvendinant Direktyvą 2004/80/EB turi būti laikomasi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20 ir 21 straipsniuose įtvirtinto diskriminavimo pilietybės pagrindu draudimo principo. Pažymėtina, kad vadovaujantis 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikiniančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (toliau – Direktyva 2004/38/EB), 24 straipsniu, tiek ES piliečiams, tiek ir jų šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir turi teisę gyventi šalyje arba nuolatinio gyvenimo šalyje teisę, turi būti taikomas vienodas traktavimas kaip valstybės narės piliečiams. Direktyvos 2004/38/EB preambulės 20 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „laikantis diskriminavimo pilietybės pagrindu draudimo, visi Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai, gyvenantys valstybėje narėje remiantis šia direktyva, toje valstybėje narėje turėtų būti laikomi lygiaverčiais piliečiams Sutarties reglamentuojamose srityse, taikant tokias specialiąsias nuostatas, kurias aiškiai numato Sutartis ir antrinė teisė“. Taigi pagal šią direktyvą Sąjungos piliečių teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje turi būti garantuojama ne tik ES piliečiams, bet ir jų šeimos nariams⁴, todėl, mūsų nuomone, kad būtų pasiekti anksčiau minėti Direktyvos 2004/80/EB tikslai, teisė į teisingą ir tinkamą kompensaciją dėl žalos turi būti užtikrinama visiems asmenims, kurie pagal ES teisę naudojasi laisvo asmens judėjimo teise, t. y. ne tik ES piliečiams, bet ir jų šeimos nariams, laikinai ar nuolat gyvenantiems valstybėje narėje.

Atsižvelgdami į tai siūlytume Projekto 2 straipsnio 3 dalies nuostatas formuluoti taip: „<...> Lietuvos Respublikos pilietis, kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietis ar jo šeimos narys <...>“. Taip pat atitinkamai siūlytume tikslinti Projekto 17 straipsnio 3 dalį, 18 straipsnio 1 ir 4 dalis.

Antra, dėl Projekto 2 straipsnio 3 dalies nuostatos, pagal kurią nuo smurtinio nusikaltimo nukentėjusiu asmeniu gali būti laikomas asmens, kurio gyvybė buvo atimta smurtiniu nusikaltimu, **sutuoktinis**, manome, kad ši nuostata turėtų būti papildyta kaip alternatyvą įrašant tokio asmens **partnerį**. Manome, kad toks papildymas būtinas visų pirma atsižvelgiant į konstitucinį asmenų lygiateisiškumo principą, kadangi žala (turtinė ir (ar) neturtinė), kurią patirtų asmens, kurio gyvybė buvo atimta smurtiniu nusikaltimu, **sutuoktinis**, mūsų nuomone, prilygtų žalai, kurią patirtų tokio asmens partneris. Taigi Projektu suteikus teisę į žalos atlyginimą minėtu atveju tik asmens **sutuoktiniui** būtų nevienodai traktuojamas asmens partneris, šiuo atžvilgiu iš esmės esantis tokioje pačioje padėtyje, kaip **sutuoktinis**. Pažymėtina, jog Konstitucijos 29 straipsnyje yra įtvirtintas visų asmenų lygybės įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams principas. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad šio principo „<...>“ turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą. Šis principas ipareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pačius faktus savavališkai vertinti skirtingai. <...> konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas.“ (Konstitucinio Teismo 1996-11-20, 1996-01-24 nutarimai). Taip pat pažymėtina, kad asmenų lygiateisiškumo principas yra įtvirtintas ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje bei Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – BK) asmuo, su kuriuo asmuo bendrai gyvena neįregistravęs santuokos (partnerystė), prilyginamas **sutuoktiniui** (BK 248 straipsnio 2 dalis). Be to, Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – CK) asmenys, kurie yra įregistravę savo partnerystę įstatymų nustatyta tvarka, bendrai gyvena ne mažiau kaip

³ COM/2001/0127 final.

⁴ Žr. Direktyvos 2004/38/EB preambulės 5 konstatuojamąją dalį.

vienerius metus neįregistravę santuokos, turėdami tikslą sukurti šeiminius santykius, yra laikomi šeimos nariais ir jiems vienas kito atžvilgiu yra nustatytos tam tikros teisės ir pareigos⁵.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, manome, kad žala, kai asmeniui buvo atimta gyvybė smurtiniu nusikaltimu, turi būti atlyginta ne tik asmens sutuoktiniui, bet ir partneriui. Taip pat atitinkamai siūlytume papildyti Projekto 5 straipsnio 2 dalies 4 punktą ir 9 straipsnio 2 dalies 4 punktą.

2. Projekto 2 straipsnio 4 dalyje išdėstytas sąrašas veikų, kurios laikomos smurtiniu nusikaltimu. Pažymime, kad 2014 m. gruodžio 22 d. Europos Komisija pareiškė ieškinį Italijos Respublikai ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) prašė pripažinti, kad nepriėmusi visų priemonių, būtinų užtikrinti kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų jos teritorijoje, aukoms schemas egzistavimą, Italijos Respublika neįvykdė savo įsipareigojimų pagal Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalį. Europos Komisija teigė, kad Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalimi valstybėms narėms nustatoma pareiga užtikrinti, kad jų nacionalinėse taisyklėse būtų įtvirtintos kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų atitinkamose jų teritorijose, aukoms schemas, kurios garantuotų sąžiningą ir tinkamą kompensaciją aukoms. Ši pareiga turi būti suprantama kaip apimanti **visas smurtinių tyčinių nusikaltimų formas, o ne kai kurias iš jų**. Italijos teisės sistemoje nustatyta nacionalinė schema dėl kompensacijų nusikaltimų aukoms, kurią sudaro keletas specialių įstatymų, susijusių su kompensacijomis konkrečių formų smurtinių tyčinių nusikaltimų aukoms, bet nėra bendros kompensacijų sistemos, susijusios su visų nusikalstamų veikų, kurios pagal Italijos baudžiamąjį kodeksą apibrėžiamos ir kvalifikuojamos kaip tyčinės ir smurtinės, aukomis. Konkrečiai kalbant, Italijos teisės sistemoje nenumatyta schema dėl kompensacijų „bendro nusikalstamumo“ įvykdytų smurtinių tyčinių nusikaltimų aukoms. Teisingumo Teismas 2016 m. spalio 11 d. sprendime⁶ nurodė, kad kalbant apie valstybėms narėms tenkančius įsipareigojimus pagal Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalį, reikia atsižvelgti ne tik į šios nuostatos formuluotę, bet ir į šios direktyvos tikslus ir joje įtvirtintą sistemą, į kurią patenka minėta nuostata. Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalyje nenumatyta, kad valstybės narės galėtų apriboti kompensacijų schemas, kurią privalo nustatyti pagal Direktyvą 2004/80/EB, taikymo sritį, į ją įtraukdamos tik dalį jų atitinkamose teritorijose padarytų smurtinių tyčinių nusikaltimų⁷. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad „*kalbant apie smurtinio ir tyčinio nusikaltimo pobūdžio nustatymą, nors iš esmės valstybės narės turi kompetenciją patikslinti jų nacionalinėje teisėje šiai sąvokai teikiamą reikšmę, vis dėlto šia kompetencija joms nesuteikiama teisės apriboti kompensacijų schemas taikymo srities taip, kad kompensacijos būtų skiriamos nukentėjusiesiems tik nuo kai kurių smurtinių tyčinių nusikaltimų, nes taip Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalis netektų veiksmingumo*“⁸. Atsižvelgdamas į tai, kad ne visi tyčiniai smurtiniai nusikaltimai, kaip jie apibrėžiami pagal Italijos teisę, patenka į Italijoje galiojančią kompensacijų schemą, Teisingumo Teismas minėtame sprendime pripažino, kad Italijos Respublika tik iš dalies įgyvendino Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalį, ir konstatavo, kad Komisijos pareikštas ieškinys yra pagrįstas, t. y. Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimo pagal Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalį⁹.

Atsižvelgdami į minėtame Teisingumo Teismo sprendime išdėstytus argumentus pažymime, kad Projekto 2 straipsnio 4 dalyje apibrėžiant smurtinio nusikaltimo sąvoką nurodomos smurtinių tyčinių nusikaltimų formos, tačiau panašu, kad į smurtinio nusikaltimo sąvoką nepatenka nesunkūs nusikaltimai žmogaus laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ar neliečiamumui, taip pat BK nurodyto nusikaltimo požymių turinti veika, kuria buvo nežymiai sutrikdyta žmogaus sveikata arba sukeltas fizinis skausmas. Prašytume dar kartą įvertinti smurtinių nusikaltimų sąvokos apibrėžtį,

⁵ Žr. CK 3.229 ir paskesnius straipsnius.

⁶ Byla C-601/14, *Komisija prieš Italiją*, EU:C:2016:759.

⁷ 2016 m. spalio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-601/14, 36, 38 punktai.

⁸ 2016 m. spalio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-601/14, 46 punktas.

⁹ 2016 m. spalio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-601/14, 51-52 punktai.

siekiant užtikrinti, kad pareiga kompensuoti žalą kiltų dėl visų smurtinių tyčinių nusikaltimų formų.

3. Norėtume atkreipti dėmesį į tai, kad 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, kurios pagrindu Europos Bendrijos steigimo sutarties pavadinimas keičiamas į „Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo“, visi terminai „Europos Bendrijos“, „Bendrijos“ keičiami į atitinkamus terminus – „Europos Sąjungos“, „Sąjungos“. Atsižvelgdami į tai siūlytume Projekto 17 straipsnio 1 dalyje, 18 straipsnio 2 ir 4 dalyse, 19 straipsnio 2 ir 5 dalyse padaryti atitinkamus pakeitimus.

4. Projekto 18 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad sprendimas dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo asmeniui, kuris teisėtai nuolat gyvena kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, siunčiamas pagal Europos Komisijos nustatytos formos prašymą kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateikusiam asmeniui ir kitos Europos Sąjungos valstybės narės kompetentingai institucijai. Pažymėtina, kad Direktyvos 2004/80/EB 10 straipsnyje, kuris yra įgyvendinamas minėta Projekto nuostata, yra nurodyta, kad sprendžiančioji institucija siunčia sprendimą dėl pareiškimo **nedelsdama**. Atsižvelgdami į tai manome, kad siekiant tinkamo Direktyvos 2004/80/EB įgyvendinimo Projekte turėtų būti įtvirtinta nuostata, pagal kurią sprendimas dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo turėtų būti siunčiamas nedelsiant po jo priėmimo.

Generalinio direktoriaus pavaduotojas

Karolis Dieninis

TEISĖJŲ TARYBA

L. Sapiegos g. 15, LT- 10312 Vilnius, tel. (8 5) 251 4188, faks. (8 5) 268 5187

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai
El. p.: virginijus.varnaitis@tm.lt
TAIS

2017-06-23
I 2017-05-30

Nr. 3 k / 134 (7.1.10)
el. laiškas

DĖL IŠVADŲ PATEIKIMO TEISĖS AKTO PROJEKTUI NR. 17-6967

Teisėjų taryba, susipažinusi su pateiktu derinti Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projektu Nr. 17-6967 (toliau – Projektas), teikia pastabas ir pasiūlymus dėl jame siūlomų teisinio reguliavimo priemonių ir jų įgyvendinimo pasekmių.

1. Šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo 4 straipsnyje numatytos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo sąlygos. Šio straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtinta viena iš šių sąlygų, kad prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą turi būti pateiktas ne vėliau kaip per 10 metų nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala ar patvirtinta sutartis dėl jos atlyginimo, įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių. Projekto 1 straipsniu teikiama įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte numatyta viena iš būtinųjų smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo sąlygų: prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą turi būti pateiktas ne vėliau kaip per 5 metus nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala ar patvirtinta sutartis dėl jos atlyginimo, įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių. Toks pat kreipimosi dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo terminas numatytas ir smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu atveju (Projekto 1 straipsniu teikiama įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 4 punktas). Projekto rengėjai aiškinamajame rašte nenurodė priežasčių, kodėl sutrumpinamas prašymo dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo padavimo terminas. Išnagrinėjus Projektą, nėra aišku, kodėl numatytas trumpesnis nei šiuo metu galiojančiame įstatyme nustatytas terminas prašymo pateikimui. Kaip apibrėžta Projekto 1 straipsniu teikiama įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje, „smurtinis nusikaltimas – Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nurodyto nusikaltimo požymių turinti veika, kuria buvo tyčia atimta žmogaus gyvybė arba sunkiai ar nesunkiai sutrikdyta jo sveikata, arba apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo žmogaus laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ar neliečiamumui požymių turinti veika. Smurtiniu nusikaltimu pagal šį įstatymą taip pat laikoma Baudžiamojo kodekso XVII ir XVIII skyriuose nurodytų nusikaltimų požymių turinti veika, kuria dėl neatsargumo buvo atimta žmogaus gyvybė arba sunkiai ar nesunkiai sutrikdyta jo sveikata“. Kaip matyti iš šio apibrėžimo, Projektu siekiama sureguliuoti žalos, atsiradusios dėl nesunkių, apysunkių, sunkių bei labai sunkių nusikaltimų padarymo, kompensavimo klausimus. Už tokio pobūdžio nusikaltimus gali būti priteisiama ar susitariama dėl didelės sumos žalos atlyginimo, kurios mokėjimas dalimis galėtų ilgai užtrukti. Taigi galėtų kilti grėsmė, kad nuo sunkių ar labai sunkių nusikaltimų nukentėję asmenys dėl pernelyg trumpo kreipimosi į teismą dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo termino prarastų žalos atlyginimo galimybę ir tokia grėsmė jiems būtų didesnė, nei,

pvz., nuo apysunkių nusikaltimų nukentėjusiems asmenims (dėl atitinkamai trumpesnių senaties terminų). Taip susidarytų prieštaringa situacija, kuomet žalos atlyginimas galėtų tapti sunkiau įgyvendinamas būtent tiems asmenims, kurie nukentėjo nuo sunkesnių nusikaltimų. Manytina, kad toks siūlomas reguliavimas galėtų pažeisti nukentėjusiųjų nuo sunkių nusikaltimų asmenų teises.

Teismo nuosprendžių, nutarčių ir nutarimų baudžiamosiose bylose – tiek, kiek tai susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais, vykdymo klausimus reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (toliau – CPK). CPK 588 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad teismo nuosprendžiai vykdomi po to, kai jie įsiteisėja, išskyrus atvejus, kai teismas nutaria juos vykdyti skubiai. Vykdomieji raštai pagal teismo sprendimus gali būti pateikti vykdyti per penkerius metus nuo teismo sprendimo priėmimo dienos (CPK 606 straipsnio 2 dalis). Taigi, šiuo atveju, kreipimosi į teismą dėl nusikalstama veika padarytos žalos kompensavimo terminas gali sueiti, kol sueis vykdomojo rašto pateikimo antstoliui vykdyti senaties terminas. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina apsvarstyti ar tikslinga sutrumpinti kreipimosi dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo terminą iki penkerių metų, kadangi toks reguliavimas galimai prieštarautų nukentėjusiųjų teisių užtikrinimui ir apsunkintų ar padarytų neįmanomą nusikaltimais padarytos žalos išieškojimą.

2. Projekto rengėjai tiek smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo, kai žala priteista, tiek smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu atvejais numato galimybę pratęsti kreipimosi dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo terminą, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių (Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 8 straipsnio 2 dalies 4 punktas). Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje ir 8 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad teisė į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą ir kompensavimą avansu neatsiranda, jeigu asmuo piktnaudžiauja teise į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą. Šios nuostatos nėra pakankamai aiškios, kadangi Projekte nėra numatyta, kaip nustatomos ir kokios galėtų būti svarbios priežastys, nėra aišku, kas ir kokiais kriterijais remiantis nustato, ar asmuo piktnaudžiauja teise į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą, todėl siūlytina šias nuostatas tikslinti. Siekiant išvengti nuo smurtinių nusikaltimų nukentėjusių asmenų piktnaudžiavimo savo teisėmis, termino kreiptis dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo pratęsimo atveju siūlytina apsvarstyti galimybę numatyti terminą, kada vėliausiai asmuo gali kreiptis dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo.

3. Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 6 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „jeigu prašyme kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą nurodyti ne visi duomenys arba kartu su prašymu pateikiami ne visi šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje nurodyti dokumentai, nustatomas terminas trūkumams pašalinti ir apie tai pranešama prašymą pateikusiam asmeniui.“ Tokia pati nuostata dėl prašymo avansu kompensuoti smurtiniais nusikaltimais padarytą žalą numatyta ir Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje. Manytina, kad, siekiant proceso operatyvumo ir teisinio aiškumo, įstatyme tikslinga numatyti konkretų minimalų ir maksimalų terminą prašymo trūkumams pašalinti.

4. Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad jeigu baudžiamoji byla atnaujinama ar yra kitų svarbių aplinkybių, dėl kurių negalima priimti sprendimo dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo, asmens prašymo kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą nagrinėjimas motyvuotu sprendimu sustabdomas iki baudžiamąjo proceso pabaigos ar kitų svarbių aplinkybių, dėl kurių negalima priimti sprendimo dėl žalos kompensavimo, išnykimo. Siūlytina tikslinti šią nuostatą, numatant, kokios aplinkybės šiuo atveju būtų laikytinos svarbiomis ar nesvarbiomis, kad būtų išvengta skirtingo panašaus pobūdžio

klausimų išsprendimo. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad lieka neaišku, kaip turėtų būti sprendžiamas nukentėjusiojo jau pateiktas prašymas atlyginti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą, jei atnaujinus bylą būtų pakeičiama nuteistajam paskirta bausmė ir pakeičiamas priteistos smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos dydis. Projekte taip pat nenumatyti atvejai, jei jau išsprendus klausimą dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos atlyginimo ir nuo sprendimo priėmimo praėjus daugiau nei penkeriems metams būtų atnaujinta byla ir pakeistas smurtiniu nusikaltimu padarytos ir priteistos žalos dydis. Siekiant užtikrinti nukentėjusiųjų nuo smurtinių nusikaltimų asmenų teisių apsaugą, siūlytina Projekte sureguliuoti prašymo kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą nagrinėjimo bylos atnaujinimo atveju klausimus. Siekiant aiškumo ir nuoseklumo Projekte turėtų būti vartojami tokie patys terminai. Atsižvelgiant į tai, siūlytina Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje vartoti terminą „sąskaitą banke“, taip, kaip nurodyta Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 6 punkte, 9 straipsnio 1 dalies 7 punkte.

5. Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos vykdytojas (toliau – Fondo programos vykdytojas) – Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija, įgyvendinanti specialiąją Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programą ir atliekanti kitas šiame įstatyme nustatytas funkcijas“. Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 16 straipsnyje Fondo programos vykdytojui numatyta pareiga skelbti informaciją apie smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo sąlygas ir tvarką. Atsižvelgiant į tai, siūlytina Projekte numatyti, kur ir kaip turėtų būti skelbiama nurodyta informacija.

6. Projekte vartojama sąvoka „smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos pašalinimas“. Pagal Projektu teikiamo įstatymo pavadinimą bei jo esmę matyti, kad Projektu siekiama sureguliuoti smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo klausimus. Siūlytina apsvarstyti galimybę atsakyti Projekte vartojamos perteklinės „žalos pašalinimo“ sąvokos.

7. Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo III skyriuje numatomas smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimas avansu. Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje numatyta, kokioms visoms sąlygoms esant yra avansu kompensuojama smurtiniais nusikaltimais padaryta žala. Viena iš šių būtinųjų sąlygų (numatyta minėto straipsnio 2 dalies 1 punkte) – vyksta baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo ir asmuo yra pripažintas civiliniu ieškovu arba smurtinį nusikaltimą padarė nepakaltinamas, ribotai pakaltinamas asmuo ar asmuo, kuriam po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika ir dėl to jis negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti, arba nustatyta Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies 4 ar 7 punkte arba 3² straipsnio 2 dalyje nurodyta aplinkybė. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu. Ši nuostata įtvirtinta ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 44 straipsnio 6 dalyje. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad minėta konstitucinė nuostata įtvirtinta nekaltumo prezumpcija yra viena svarbiausių teisingumo vykdymo demokratinėje teisinėje valstybėje garantijų. Tai pamatinis teisingumo vykdymo baudžiamųjų bylų procese principas, svarbi žmogaus teisių ir laisvių garantija. Nekaltumo prezumpcija neatskiriamai siejama su kitų žmogaus konstitucinių teisių ir laisvių, taip pat įgytų teisių gerbimu ir apsauga (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d., 2006 m. sausio 16 d., 2007 m. sausio 16 d., 2009 m. birželio 8 d. nutarimai). Šiuo atveju, Projekto 1 straipsniu teikiamo įstatymo III skyriuje nors ir numatyta, kad baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo dar vyksta, tačiau nurodoma, kad „smurtinį nusikaltimą padarė nepakaltinamas, ribotai pakaltinamas asmuo ar asmuo, kuriam po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika ir dėl to jis negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti“, „smurtinis

nusikaltimas padarytas“, „už žalą atsakingo asmens“ atlyginta žala. Minėtos Projekto formuluotės prieštarauja nekaltumo prezumpcijai, nes Projektu teikiama įstatymo III skyriuje numatant, kad baudžiamasis procesas dar vyksta, jau yra teigiama, kad yra padarytas smurtinis nusikaltimas ir kad nustatytas už žalą atsakingas asmuo. Atkreiptinas dėmesys, kad Projekte nėra numatytas atvejis, kokių priemonių turėtų būti imamasi, jei po smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo avansu būtų nustatyta, kad žala nebuvo padaryta smurtiniu nusikaltimu ar už žalos padarymą atsakingas ne tas asmuo, kurio atžvilgiu buvo pradėtas baudžiamasis procesas ir kuris buvo laikytas už žalos padarymą atsakingu asmeniu.

8. Projekto 1 straipsniu teikiama įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad jeigu kaltininkas teismo nustatytu laiku nesumokėjo visos įmokos į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą, Fondo programos valdytojas kreipiasi į baudžiamojo poveikio priemonę paskyrusį pirmosios instancijos teismą su prašymu išduoti vykdomąjį raštą ir teisės aktų nustatyta tvarka pateikia jį vykdyti antstoliui. Atkreiptinas dėmesys, kad baudžiamojo poveikio priemonę – įmoką į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą – gali paskirti ne tik pirmosios instancijos, tačiau ir apeliacinės instancijos teismas. Atsižvelgiant į tai, siūlytina tikslinti minėtą įstatymo nuostatą ir numatyti, kad kreipiamasi turėtų būti į pirmosios instancijos teismą, kurio žinioje yra byla.

9. Projekto 1 straipsniu teikiama įstatymo 19 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad „Teisingumo ministerija šiame straipsnyje nurodytus veiksmus atlieka nemokamai“. Minėtame straipsnyje reglamentuojami klausimai, susiję su bendradarbiavimu kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, padarytą žalą. Išanalizavus Projektą lieka neaišku, kodėl nenumatyta, kad Teisingumo ministerija nemokamai atlieka ir veiksmus, numatytus Projekto 1 straipsniu teikiama įstatymo 18 straipsnyje, reglamentuojančiame bendradarbiavimą kompensuojant smurtiniais nusikaltimais, padarytais Lietuvos Respublikos teritorijoje, padarytą žalą.

Pirmininkas

Rimvydas Norkus

LIETUVOS RESPUBLIKOS
GENERALINĖ PROKURATŪRA

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

2017-06-12 Nr. *17-2-5046*
į 2017-05-30 el. paštu gautą raštą

**DĖL TEISĖS AKTO PROJEKTO NR. 17-6967: DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
SMURTINIAIS NUSIKALTIMAIS PADARYTOS ŽALOS KOMPENSAVIMO ĮSTATYMO
NR. X-296 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

Išnagrinėję Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje 2017-05-30 gautą Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 pakeitimo įstatymo projektą Nr. 17-6967, teikiame šias pastabas bei pasiūlymus.

Siūlomos redakcijos 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta, kad prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateiktas ne vėliau kaip per 5 metus nuo teismo sprendimo, kuriuo priteista smurtiniu nusikaltimu padaryta žala ar patvirtinta sutartis dėl jos atlyginimo, įsiteisėjimo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių. Atkreiptinas dėmesys, kad šis terminas pagal jo skaičiavimo pradžią ir trukmę visiškai sutampa su Civilinio proceso kodekso 606 straipsnio 2 dalyje nustatyta bendrąja senatimi pateikti vykdyti vykdomuosius raštus pagal teismo sprendimus. Atsižvelgiant į 5 straipsnio 2 dalies 3 punkto reguliavimą, kad su prašymu kompensuoti žalą privaloma pateikti antstolio surašytą aktą, kad žala neišieškota dėl Civilinio proceso kodekso 631 straipsnio 1 dalies 2, 4, 6 ar 9 punkte nurodytų aplinkybių, arba antstolio surašytą teisingumo ministro patvirtintos formos pažymą, kad žala, nevirsijanti šio įstatymo 7 straipsnyje nustatytų kompensuojamos žalos dydžių, neišieškota dėl objektyvių priežasčių, išskyrus atvejus, kai už žalą atsakingas asmuo yra miręs, akivaizdu, kad prieš kreipdamasis dėl kompensacijos asmuo privalo kreiptis CPK nustatyta tvarka į antstolį dėl išieškojimo. Aukščiau nurodytas terminų sutapimas vertintinas kritiškai: pagal civilinio proceso normas asmuo turi 5 metus kreiptis į antstolį dėl vykdymo, tačiau dėl Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo reglamentavimo šis terminas praktikoje sutrumpės, nes kreipiantis į antstolį pagal CPK normas galimai bus praleistas įstatymo nustatytas terminas. Taigi, kyla pagrįstų abejonų, ar vykdymo senaties termino sutrumpinimas konkrečioms vykdymo dokumentams (dėl žalos, padarytos smurtiniais nusikaltimais, išieškojimo) yra pagrįstas. Trumpesnė senatis vykdymui gali būti traktuojama kaip nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų teisinės padėties pasunkinimas. Siūlytina 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyti ilgesnį nei terminą nei nustatytas Civilinio proceso kodekso 606 straipsnio 2 dalyje.

Atkreiptinas dėmesys, kad asmuo, nepažeidęs Civilinio proceso kodekso 606 straipsnio 2 dalyje nustatyto termino kreiptis į antstolį, tačiau padaręs tai termino pabaigoje (tai yra visiškai teisėtas elgesys CPK prasme), pagal įstatymo projektą bus verčiamas aiškintis ir argumentuoti dėl įstatymo projekte nustatyto termino praleidimo *svarbių priežasčių* (4 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Susidaro paradoksali situacija, kad pagal vieną įstatymą (CPK) teisėtai veikiantis asmuo pažeidžia kito įstatymo nustatytą terminą.

4 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad teisė į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą neatsiranda, jeigu asmuo piktnaudžiauja teise į smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimą. Ta pati nuostata pakartota 8 straipsnio 4 dalyje. Ši norma vertintina kritiškai. Teisė į žalos kompensavimą yra įstatymo nustatyta materialinė teisė, kuria disponuoja įstatymo 3

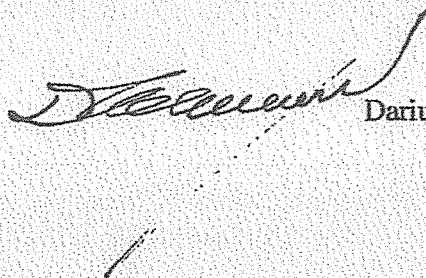
straipsnio 1 dalyje nurodyti subjektai. Vadinasi, ši materialinė teisė atsiranda įstatymo pagrindu – asmuo, atitinkantis įstatymo reglamentavimą, šią teisę turi, ir atvirkščiai. 4 straipsnio 3 dalyje apibrėžta struktūra nelogiška, nes jei asmuo turi teisę pagal įstatymą ir ją (sakykime) piktnaudžiauja, negalima sakyti, kad teisė neatsiranda, ji jau atsiradusi ir ja piktnaudžiaujama. Kyla klausimas ir dėl piktnaudžiavimo turinio – kaip ir kokiais būdais įmanoma piktnaudžiauti įstatymo nustatyta teise? Jei turima galvoje atvejai, kai dėl žalos kompensavimo kreipiasi asmenys, kurie nėra subjektai 3 straipsnio 1 dalies prasme, konstatuotina, kad jie neturi teisės į kompensaciją, iš to išplaukia, negali ir ja piktnaudžiauti. Tokie atvejai laikytini nepagrįstu kreipimusi dėl kompensacijos. Priklausomai nuo valios ir motyvų, tai gali būti ir sąžiningas suklydimas dėl tokios teisės turėjimo, ir nesąžiningas elgesys – siekis nepagrįstai praturtėti ar net sukčiauti Baudžiamojo kodekso prasme.

4 straipsnio 3 dalies norma kritikuotina dėl neišsamumo: ne tik neaiškus piktnaudžiavimo turinys, bet ir procedūrinis mechanizmas, koks subjektas koku sprendimu konstatuos piktnaudžiavimą ir teisės „praradimą“ ir kaip asmuo, nesutinkantis su tokiu sprendimu, galės jį skųsti. Manytina, kad ši norma sudaro teisines prielaidas ginčams administraciniuose teismuose dėl nustatyto piktnaudžiavimo, o toks teisinių konfliktų programavimas įstatymo normomis laikytinas neracionaliu ir vengtinu.

Projekto 8 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyta viena iš sąlygų, kurioms esant žala gali būti kompensuojama avansu - vyksta baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo ir asmuo yra pripažintas civiliniu ieškovu. Siūloma redakcija *>arba smurtinį nusikaltimą padarė nepakaltinamas, ribotai pakaltinamas asmuo ar asmuo, kuriam po nusikalstamos veikos padarymo sutriko psichika ir dėl to jis negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti<* laikytina pertekline, nes net esant subjektui su trūkumais baudžiamasis procesas dėl veikos vis tiek vyksta, taigi nelogiška būtų šioje normoje tokius asmenis išskirti, manytina, kad jie patenka į sąvoką > vyksta baudžiamasis procesas dėl smurtinio nusikaltimo<.

Taip pat siūlytume pakeisti projekto 9 straipsnio 2 dalies 6 punkte naudojamą sąvoką teismo *nutartis* į platesnę sąvoką - teismo *sprendimas*, kuris apimtų ir kitą galimą proceso sprendimą – teismo nuosprendį.

Generalinio prokuroro pavaduotojas

Darius Karčinskas